

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Monialainen nuorisotyö Kemissä –
nykytila ja tulevaisuuden haasteet**

Tarja Niemi

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op

4/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 210 op

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tarja Niemi	Sivumäärä 67 ja 5 liitesivua
Työn nimi Monialainen nuorisotyö Kemissä - nykytila ja tulevaisuuden haasteet	
Ohjaava(t) opettaja(t) Lea Leminaho & Regina Pesonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja MoSpa – hanke	
Tiivistelmä <p>Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten kasvava määrä on asettanut valtion ja kunnat uudenlaisen haasteen eteen. Uusia keinoja nuorten auttamiseksi on täytynyt kehittää. Keskeiseksi menetelmäksi niin valtakunnallisesti kuin paikallistasolla on noussut eri toimialojen välinen yhteistyö. Monialaisen yhteistyön yksi keskeinen toimija on kuntien nuorisotoimi, jonka rooli ehkäisevässä työssä ja tiedon kokoamisessa on merkittävä.</p> <p>Opinnäytetyön lähtökohtana on ollut Kemin monialainen yhteistyö. Tutkimuksen tavoitteena on ollut kartoittaa monialaisen yhteistyön muotoja ja niiden toimivuutta Kemissä. Miten yhteistyö toimii? Mitkä ovat yhteistyön kehittämisalueet ja tulevaisuuden haasteet?</p> <p>Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisin menetelmin eli tutkimusotteena on laadullinen tutkimus. Teema-haastattelun avulla on selvitetty miten Kemin monialainen yhteistyö nuorisotyön näkökulmasta toimii. Tutkimuksen kohderyhmänä on neljä Kemin nuorisotoimessa työtään tekevää ammattilaista.</p> <p>Tutkimuksen tilaaja on Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoima ja toteuttama nuorisotyön MoSpa-moniammatillisuutta sparraamassa-hanke.</p> <p>Tutkimustuloksista käy ilmi, että Kemin monialainen yhteistyö nuorisotyön näkökulmasta toimii pääsääntöisesti hyvin. Nuorten palveluprosessin mallintaminen on selkiyttänyt työnkuvia. Etsivä työ on valtakunnallisestikin esikuvana muille.</p> <p>Kehittämishaasteita nousi esiin muutamia. Resursseissa on osittain parantamisen varaa, joka näkyy siinä, että nuorisotyöntekijät tekevät jo nyt työtään minimimiehityksellä. Päällekkäisyyksien ja sekaan-nuksien välttämiseksi tiedon kulkua eri tahojen välillä tulisi parantaa. Sosiaalitoimen ja työvoima-hallinnon resurssit koetaan riittämättömiksi. Työvoimahallinnon kanssa tehtävä yhteistyö on tämän vuoksi vaikeutunut.</p> <p>Tulevaisuuden haasteet liittyvät taloudellisiin resursseihin ja yhä haasteellisempaan asiakaskuntaan. Resurssien edelleen vähentäminen saattaa jopa vaarantaa monialaisen yhteistyön toteuttamisen. Kasvavat mielenterveysongelmat kohderyhmässä ovat haaste etsiville työntekijöille. Paljon aikaa ja huomiota tarvitsevat asiakkaat uhkaavat jäädä vaille apua, kun palvelut siirtyvät kasvavassa määrin verkoon.</p>	
Asiasanat monialainen yhteistyö, nuorisotyö, syrjäytyminen, sosiaalinen vahvistaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work 210 credits

ABSTRACT

Author Tarja Niemi	Number of Pages 67 + 5
Title Multidisciplinary Cooperation in Youth Work in the City of Kemi – Present Day Situation and Future Challenges	
Supervisor(s) Lea Leminaho & Regina Pesonen	
Subscriber and/or Mentor -	
<p>Abstract</p> <p>Ever increasing numbers of young people being marginalized from education or working life have confronted community and government authorities all over Finland with new challenges. New approaches as to how to help youth had to be devised, and in this process cooperation between different social fields has become a crucial element. Communal youth work is one central form of such multidisciplinary cooperation. It plays an important role in the gathering of knowledge and competence as well as preventive tasks.</p> <p>Starting point for this thesis has been the multidisciplinary cooperation within the city of Kemi. The objective was to map the different forms of collaboration and their functionality. How does the cooperation work? Which areas need to be developed and what challenges does the future bring?</p> <p>Research for the thesis was conducted by applying qualitative methods. Thematic interviews were used to examine how Kemi's multidisciplinary collaboration works, seen from the perspective of youth work. Target groups for the research were therefore four professionals working in the youth work department of Kemi.</p> <p>The thesis itself was ordered as part of the development project MoSpa ("multidisciplinary sparring") which is governed and carried out by HUMAK, University of Applied Sciences, Tornio.</p> <p>Research revealed that multidisciplinary collaboration in Kemi works in general well. Standardizing youth service processes has helped to better define tasks. The work of so-called "youth work detectives" has become an example for other communities nationwide.</p> <p>However, areas showing potential for development were equally found. Resources are partially insufficient, resulting in a minimal amount of employees engaged in youth work. Room for improvement exists also where young people are being directed from one authority to another. In order to avoid redundancy or confusion the flow of information between the various officials would need to be improved. Resources of the social welfare office as well as the unemployment office are deemed inadequate, as a result of which cooperation between the two has become difficult.</p> <p>Challenges of the future are mainly dominated by financial issues and the ever-growing complexity of youth work, partly due to the more and more demanding nature of young people's lives. A rising amount of mental health issues is putting youth work detectives to the test and any further reduction of resources might endanger the extent of multidisciplinary collaboration. Thus, with more and more services being offered only electronically, young people requiring substantial amounts of time and attention are at risk of being socially excluded even more.</p>	
Keywords multidisciplinary cooperation, youth work, social exclusion, social empowerment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MONIALAINEN YHTEISTYÖ	6
2.1 Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto	7
2.2 Luottamus	9
2.3 Dialogi	11
2.4 Kollektiivinen älykkyys ja verkostoitunut asiantuntijuus	14
3 EHKÄISEVÄ NUORISOTYÖ	17
3.1 Nuoruus elämänvaiheena	20
3.2 Nuorisotyön funktiot	22
4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ	26
4.1 Syrjäytymisen moniulotteisuus	28
4.2 Nuorison syrjäytymisen uhat	32
4.3 Sosiaalinen vahvistaminen ja sosiaalipedagogiikka	35
4.4 Kemin nuoret ja nuorisotoimi	37
5 AIEMMAT TUTKIMUKSET	40
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	42
6.1 Laadullinen tutkimus	43
6.2 Teemahaastattelu	44
6.3 Aineiston analyysi	47
7 TUTKIMUSTULOKSET	48
7.1 Monialaisen yhteistyön työmuodot nuorisotyössä	48
7.1.1 Yhteistyökumppanit	48
7.1.2 Roolit	50
7.1.3 Oma kokemus yhteistyössä onnistumisesta	51
7.1.4 Työmuodot	52
7.2 Yhteistyön muutokset	53
7.3 Yhteistyön kehittämisalueet	55
7.4 Yhteistyön tulevaisuuden haasteet	56
8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	59
LÄHTEET	63
LIITTEET	68

1 JOHDANTO

Myrskylän kirjoittaman analyysin mukaan Suomessa oli vuonna 2010 työelämän ja koulutuksen ulkopuolella 51 300 nuorta. Nuoria, jotka eivät näy missään tilastoissa oli 32 500. Kukaan ei tarkkaan tiedä keitä nämä nuoret ovat ja mitä he tekevät. Tilanne on huolestuttava ja yksittäisen nuoren kohdalla vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen. (Myrskylä 2012, 1.)

Nuoriin kohdistuvan erityistuen tarve kasvaa tulevaisuudessa entisestään. Henkinen pahoinvointi, vanhemmuuden ongelmat ja ylisukupolvinen syrjäytyminen aiheuttavat elämänhallinnan ongelmia monille nuorille, jotka kaipaavat kipeästi apua omien polkujensa löytämiseksi. Kiinnostuin nuorten asioista omien lasteni myötä. Murrosikäisten kamppailu kasvamisen kanssa, kaverit ja koulu tulivat lähelle ja huoli nuorten asioista heräsi. Päihteet, rajattomuus ja liian nopea aikuistuminen olivat monen ystävän arkipäivää. Poikieni aikuistumisen myötä myös kouluttautuminen, itsenäistyminen ja huoli nuorten työllistymisestä ovat tulleet osaksi elämääni.

Opinnäytetyöni aiheen suhteen olin hetken aikaa hämilläni. Alkuperäinen suunnitelma sen liittämisestä sosiaalisen vahvistamisen projektiin ei yhtäkkiä tuntunutkaan luonteelta, mutta parempaakaan ei tuntunut löytyvän. Otin siis mielelläni vastaan minulle heitetyn idean Kemin monialaisen yhteistyön tutkimisesta. Olosuhteetkin olivat puolellani. Olin kiinnostunut aiheesta, enkä kuitenkaan tiennyt monialaisesta yhteistyöstä koulun luennoilla oppimaani enempää, joten lähdin liikkeelle suhteellisen puhtaalta pöydältä. Aihe on laaja, koska jo kuntien monialainen yhteistyöverkko on sitä. Lisäksi tulevat nuorten elämään liittyvät haasteet. Rajaaminen oli siis tärkeää ja keskitinkin tutkimukseni Kemin nuorisotoimeen.

Tutkin opinnäytetyössäni Kemin nuorten hyvinvointiin kohdistuvaa monialaista yhteistyötä. Työni teoreettinen viitekehys on kaksijakoinen. Monialaisen yhteistyön tutkiminen on syytä aloittaa sen kohteesta, nuorisosta. Nuorten syrjäytyminen on monitahtoinen ongelma, jonka juuret voi ulottaa pitkälle historiaan. Tutkimuksen keskiössä ovat tämän päivän ilmiöt, sekä monialainen yhteistyö etsivän työn ja tilatyön näkökulmasta, katse tiukasti tulevaisuudessa. Olennaista on ymmärtää, miksi monialaista

yhteistyötä tarvitaan tänä päivänä enemmän kuin koskaan ja siitä näkökulmasta ei nuorten syrjäytymistä ja sosiaalista vahvistamista voi ohittaa. Olemassa olevien toimintamallien määrittämisen lisäksi on tärkeää tutkia niiden hyödyntämistä. Miten työkaluja käytetään parhaalla mahdollisella tavalla, kaikille parhaan mahdollisen tuloksen aikaansaamiseksi? Tämän ymmärryksen avaamisessa ovat yhteistyötä kuvaavat käsitteet keskeisellä sijalla. Käytän kuvauksissani monialainen ja moniammatillinen – nimityksiä limittäin, tarkoittaen kuitenkin molemmilla samaa. Nimitys monialainen on otettu käyttöön suhteellisen hiljattain ja käyttämäni kirjallisuus on osittain jo muutaman vuoden takaa.

2 MONIALAINEN YHTEISTYÖ

Työelämästä 25-vuotiaana syrjäytyvä nuori merkitsee elinkaarensa aikana yhteiskunnalle 430 000 euron lisäkustannuksia, sekä noin 700 000 euron tuotannollisia tappioita. Huoli työvoiman riittävydestä ja niin sanotusta kestävyysvajasta onkin nostanut politiikan keskiöön lapsi- ja nuorisopolitiikan. On havahduttu toimiin jokaisen nuoren saamiseksi työ- ja yhteiskuntaelämään. Nuoriin sijoitetut rahat palautuvat yhteiskunnalle moninkertaisina lähitulevaisuudessa. Lasten ja nuorten tukemisessa ja hyvän elämän edellytysten luomisessa on keskeiseksi menetelmäksi noussut monialainen yhteistyö, jonka nuorisolaki (72/2006) määrittelee paikallistasolla toteutettavaksi eri toimialojen viranomaisten yhteistyöksi. Tämä viranomaisyhteistyö on merkityksellistä valtakunnallisesti ja paikallistasolla. Uusi toimintatapa on eri muodoissaan omaksuttu jo monissa kunnissa ja nostanut esiin eri ammattiryhmien koulutuksen tarpeen. Pitemmän aikavälin tärkeänä tavoitteena pidetään myös monialaisen yhteistyön liittämistä osaksi nuorten parissa työskentelevien ammatillista peruskoulutusta, jatko- ja täydennyskoulutusta. (Aaltonen 2011, 15-18.)

Moniammatillisen yhteistyön käsite vakiintui asiantuntijoiden ja eri ammattiryhmien yhteistyön kuvauksessa 1990-luvulla. Käsitettä voidaan tarkastella monesta näkökulmasta ja se onkin eräänlainen sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään useita yhteistyön muotoja. Moniammatillisessa yhteistyössä asiantuntijat yhdistävät tietonsa ja osaamisensa yhteisen tehtävän tai työn suorittamiseksi. Keskeiseksi nousee se,

kuinka kootaan yhteen ja käsitellään kaikki tieto ja osaaminen asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen ymmärtämiseksi. Yhteistyön onnistumisen edellytyksenä ovat kyky taitavaan keskusteluun ja dialogiin, sekä roolien määrittely yhteisessä ymmärryksessä. (Isoherranen 2008, 33-34.)

Eri viranomaisten yhteistyötä on ajan saatossa kutsuttu useilla eri nimillä. Poikkihallinnollinen ja sektorirajat ylittävä muuttui horisontaaliseksi, on myös puhuttu matriisiorganisaatioista. Moniammatillisuus on sittemmin muuttunut monialaiseksi, jossa lähtökohtaisesti on kyse samasta asiasta. Monialainen yhteistyö kuvaa toiminnan luonnetta kuitenkin selkeämmin ja laajemmin. Käsitteen laajentamisella on haluttu tähdentää, että kyse on eri sektoreiden ja toimialojen yhteistyöstä, eikä eri ammattiryhmien välisestä yhteistyöstä saman sektorin sisällä. Monialaisessa viranomaisyhteistyössä kohtaa aina sekä eri sektorien palvelut että niiden ammattitaito. Kukin viranomainen tuo yhteistyöhön oman osaamisensa ja kokemuksensa. (Lybeck & Walldén 2011, 25-27.)

2.1 Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto

Nuorisotyön alueeseen kuuluu eri toimintoina monia yhteistyön muotoja. Nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan kunnissa eri ammatti- ja hallintokuntien muodostamassa palvelujärjestelmässä ja toimialoilla. Näiden lisäksi sitä toteutetaan myös alueellisesti ja ylikunnallisesti. Nuorisotyö on ammatti- ja osaamisala, jonka ei kuulukaan olla lähialoista erilleen rajattu. Kunnan nuorisotoimen haaste on omien haasteiden lisäksi verkostollinen ja moniammatillinen. Vuoropuhelu on tärkeää paitsi nuorisotyön eri toimijoiden (kunta, seurakunta, järjestöt, projektit) keskinäisessä suhteessa, niiden ja lähialojen (liikunta-, kulttuuri-, koulu-, työvoima-, elinkeino- ja sosiaalitoimi) suhteessa myös kuntien välillä. Nuorisoyhdistysten tukea ja avustuksia koordinoivat kuntien nuorisotoimet. Lisäksi monissa kunnissa toimintoja on jaettu seurakunnan, järjestöjen, liikunta- ja kulttuuritoimen kanssa. Kunnan nuorisotyön ja koulujen yhteistyö vaihtelee. Tavallisinta on nuorisotyöntekijän osallistuminen koulun ryhmätystoimiin, osallisuuden edistämiseen, vanhempainiltoihin ja oppilashuoltoryhmään. Nuorisotyön ja koulujen yhteistyön kehittämisestä huolimatta on se monissa kunnissa vielä melko vähäistä. Myös nuorisotyön ja sosiaali- ja terveystoimen välisen yhteistyön toimivuus

vaihtelee sekä kunnittain että henkilökohtaisten kokemusten ja henkilösuhteiden tasolla. Suuremmissa kunnissa yhteistyö on toimivampaa, pienemmissä satunnaisesti. Nuorisotyön keskeisiä kumppaneita ovat myös työvoima- ja elinkeinotoimi, poliisi ja kaikki nuorten parissa toimivat ammattilaiset ja asiantuntijat. Työllistymiseen ja työpaikoihin liittyvät toimet ovat usein vakiintuneita käytäntöjä ja nuorisotoimen osuus niissä riippuu sen hallinnollisesta suhteesta niihin. (Cederlöf 2007, 206-208.)

Keskeinen ulottuvuus nuoriin liittyvien toimien tarkastelussa kuntatasolla ovat eri tahojen ja toimijoiden muodostamat verkostot, ryhmät ja tiimit. Kunnan eri ammattikuntien välisen vuorovaikutuksen lisäksi moniammatillista yhteistyötä tehdään muiden alan merkittävien toimijoiden kanssa. Verkostojen vakiintuneisuus ja toimivuus onkin lisääntynyt. Tavallista se on suurimmissa ja keskikokoisissa kaupungeissa, vaihtelevammin kehittyntä pienemmissä kunnissa. Erityisesti pienten kuntien nuorisotoimien edustajat painottavat henkilökohtaisen suhteen sujumista yhteistyössä. Tämä esitetään usein sekä myönteisen yhteistyön että yhteistyön toimimattomuuden syyksi. Nuorten asioiden edistämisen vaatiessa vuorovaikutusta, tulisi ammatillisesti tehtäviinsä suhtautuvien ihmisten kyetä henkilökohtaisista suhteista huolimatta kohtuulliseen yhteistyöhön. Pienissä kunnissa voivat henkilösuhteet vaikuttaa tehtävien tarkasteluun. Sen sijaan suuremmissa organisaatioissa ei yhteistyö työntekijöiden määrästä johtuen yhtä helposti kaadu henkilökemioihin. Vaikka henkilösuhteet ovat tärkeitä, ne eivät saisi olla yhteistyössä määrääviä tekijöitä. (emt., 208-209.)

Yhteistyön jäsentyneisyys kuntaorganisaatioissa ja eri toimijoiden toimintakulttuureissa vaihtelee. Monissa kunnissa moniammatilliset suhteet ja yhteistyö koetaan henkilövaihdoksista huolimatta toiminnan pysyviksi osiksi. Toisissa kunnissa suhteet ja käytännöt ovat kuitenkin vielä rajoittuneita ja niiden parantaminen koetaan vaikeaksi. Kunnan virallinen tai toimialojen välinen kirjallinen linjaus luo käytännön yhteistyölle vahvan perustan. Kun työntekijän työtehtäviin kirjataan osallistuminen moniammatilliseen verkostoon, on yhteistyöllä mahdollisuus muuttua kuntaorganisaatioissa rakenteelliseksi. Tällöin henkilökemioihin viittaaminen ei enää riitä yhteistyön torjumiseksi, eikä tutuus keskeiseksi edellytykseksi. Myös lakisääteiset oikeudet ja velvollisuudet aiheuttavat vastakkaisia näkemyksiä sekä yhteistyön että sen vähäisyyden perusteiksi. Lakien tulkinta onkin vaikeaa ja säädöksistä voi löytää perusteluita kummankin kannan tueksi. Apuna tässä voivat olla nuorisolain ja lastensuojelulain linjaukset. Lo-

puksi yhteistyön ja verkostosuhteiden lisääntyminen on herättänyt kysymyksen varsinaisiin ydintyötehtäviin jäävästä ajasta. Jokaisen toimijan on määriteltävä oma mielekkäälle yhteistyölle käytettävä aikansa. Eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen kautta voivat kuitenkin työtehtävien lisääntymisen sijaan kunkin ammatillisen osaamisen ja tehtävien painotukset jäsentyä ja kirkastua. (emt., 209-210.)

Cederlöfin selvitys nuorisotyön asemasta ja haasteista on vuodelta 2007. Moni asia on muuttunut, mutta nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja poikkihallinnollista toimintaa kehittäneet hankkeet osoittavat, että julkisen sektorin viranomaisyhteistyössä on nuorten kohdalla edelleen parantamisen varaa. Toimiva moniammatillinen viranomaisyhteistyö edellyttääkin suunnitelmallisuutta, koordinaatiota, asioiden valmistelua ja toiminnan johtamista sekä riittäviä taustatietoja, joihin myös yksittäisen nuoren palveluketjun rakentamista voidaan tarvittaessa peilata. (Nuorta ei jätetä 2009, 16.)

Viranomaisyhteistyön yhdeksi merkittäväksi työkaluksi on vuoden 2011 alusta voimaan tullessa laissa nuorisolain muuttamisesta 7 a §:n (liite 1) velvoitettu kunnat kokoamaan nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Sen tehtävänä on suunnitella ja olla toimeenpanijana paikallisten viranomaisten monialaisessa yhteistyössä ja siinä tulee olla mukana nuorten kannalta keskeisimmät toimialat. Mukaan tulee nimetä edustajat kunnan opetustoimesta, sosiaali- ja terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Työ- ja poliisihallinnon edustajat osallistuvat verkoston työhön valtion paikallishallinnon edustajina. Verkostoon voi myös kuulua esimerkiksi pelastustoimi ja asumisneuvonta, sekä seurakunnan viranhaltijoita. Kaikki nimetyt tahot ovat verkoston tasavertaisia jäseniä, jolle tulee toimittaa kaikki verkoston toimintaan liittyvä materiaali. Tässä sektorirajat ylittävässä yhteistyössä on tärkeää kehittää uusia toimintamalleja ja kannustaa kuntia monialaisen yhteistyön toteuttamisessa. Useammat kunnat voivat myös halutessaan koota yhteisen verkoston. (Lybeck & Walldén 2011, 27-31.)

2.2 Luottamus

Moniammatillinen yhteistyö onnistuu parhaiten silloin, kun se on syntynyt keskinäisen luottamuksen ilmapiirissä (Nuorta ei jätetä 2009, 16). Luottamus luo ihmiselle uskoa siihen, että yhteistyö sekä tuttujen että tuntemattomien kanssa on kannattavaa ja

mahdollista. Se auttaa ihmisiä ottamaan toisensa huomioon erilaisissa tilanteissa ja kehittymään ihmisinä, rohkaisee suvaitsevaisuuteen toisia ihmisiä ja uusia ajatuksia kohtaan. Luottamus on ihmisten arjessa olennainen tekijä, joka vaikuttaa heidän valintoihinsa, päätöksiinsä ja käyttäytymiseensä. Voidakseen luottaa muihin, on luotettava itseensä. Luottamus kanssaihmiin ja instituutioihin tuo mielekkyyttä elämään, tekee siitä ennustettavan ja hallittavan. Työelämässä luottamus työtovereihin mahdollistaa keskittymisen omiin tehtäviin ja niiden kehittämiseen. Luottamus on omalla käyttäytymisellä ansaittava. Se syntyy ihmisten välisen kanssakäymisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön yhteisvaikutuksena, sitä ei voi ostaa, eikä lainata. Annison ja Wilford (1998) muistuttavat, että organisaatio on ihmisten välistä vuorovaikutusta ja käyttäytymisellä keskeinen merkitys sen sisäiselle ja ulkoiselle luottamukselle. He ovat tunnistaneeet terveydenhuollossa seitsemän luottamusta luovaa käyttäytymisen piirrettä, jotka pätevät kaikkiin työyhteisöihin: sitoutuminen, tunteminen, vastuullinen käyttäytyminen ja vastuunkanto, rehellisyys, käyttäytymisen johdonmukaisuus, avoin kommunikaatio ja taito sovitella sekä ratkaista jännitteitä ja ristiriitoja. (Harisalo & Miettinen 2010, 15-35.)

Luottamuksen kääntöpuoli on epäluottamus. Ne ovat samanaikaisesti esiintyviä voimia ja esiintyvät ihmisten välisissä suhteissa ja organisaatioissa. Toista ei ole ilman toista. Epäluottamus saa ihmiset tekemään järjettömältäkin tuntuvia asioita. He voivat pantata tietoja, levittää väärää tietoa ja estää toisia toteuttamasta suunnitelmiaan. Yleisen epäluottamuksen vallitessa organisaatiossa ihmiset eivät luota kehenkään, varovat kaikkea, mitä heille sanotaan ja suhtautuvat kriittisesti kaikkiin toimenpiteisiin. Epäluottamusta tuottavia tekijöitä ovat sääntöjen rikkominen, ammatillisten kunniasääntöjen rikkominen, auktoriteettiaseman väärinkäyttö ja identiteetin vääristäminen. Avoin keskustelu on ensimmäinen askel epäluottamuksen muuttamisessa luottamukseksi. Tämä taas on mahdollista vain jos ihmiset suostuvat kohtaamaan toisensa ja ottavat tavoitteekseen keskinäisten suhteidensa parantamisen. (emt., 46-56.)

Luottamus on Putnamin (1993) mukaan sosiaalisen pääoman tärkein elementti, joka saa aikaan yhteistoimintaa ja vastavuoroisuutta. Sosiaalinen verkosto helpottaa vuorovaikutusta ja parantaa tiedonkulkua. Onnistunut yhteistyö verkostoissa vahvistaa verkoston jäsenten uskoa omiin toimintaedellytyksiinsä. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista ilman luottamusta, jota pidetään sekä yhteistyön lopputuloksena että

edellytyksenä yhteistyön toteutumiselle. (Korkala 2010, 48.) Verkostoyhteistyö saa tavallisesti alkunsa toisiinsa henkilötasolla luottavien toimijoiden halusta tehdä yhteistyötä. Tämä luottamus ei kuitenkaan yksin riitä ylläpitämään verkostoyhteistyötä pitkällä aikavälillä, vaan tarvitaan abstraktimpaa, systeemistä luottamusta. Harrén (1999) mukaan luottamus verkostoyhteistyössä voi olla ansaittua tai annettua (emt., 50). Ansaittu luottamus syntyy vuorovaikutuksen tuloksena, annettu luottamus saadaan esimerkiksi tietyn instituution edustajana. Välillistä, mutta henkilökohtaisiin suhteisiin perustuvaa luottamusta kutsutaan luottamusketjuksi. Verkostoon kuuluvaan henkilöön luotetaan, vaikka häntä ei tunnettaisikaan. Huotari ja Iivonen (2004) muistuttavat, että luottamus voi perustua tietoon tai tunteeseen. Tietoon perustuva luottamus yhdistetään kyvykkyyteen, vastuuseen ja luotettavuuteen. Tunneperäinen luottamus liittyy välittämiseen, sitoutumiseen ja osapuolten keskinäiseen kunnioitukseen. Jos yhteiset arvot ja normit puuttuvat, on yhteistyön osapuolten on luotava yhteistyölle tarkoitus, jonka varaan luottamus voidaan rakentaa. (emt., 51.) Organisaatioiden välisissä yhteistyöverkostoissa luottamus perustuu enemmän tietoon kuin tunteeseen. Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa tunneaspekti on silti aina läsnä. (Korkala 2010, 48-52.)

”Luottamus yhdistettynä pienempään rahamäärään ja tietoon on hyödyllisempi vaihtoehto kuin epäluottamus yhdistettynä suureen rahasummaan ja tiedon määrään. Jos toimijat eivät luota toisiinsa, mikään taloudellinen panostus ei saa heitä toimimaan yhteistyössä tuloksellisesti.”
(Korkala 2010, 53.)

2.3 Dialogi

Moniammatillisessa ja –alaisessa yhteistyössä työväliseen on eri tieteiden ja ammattiharjoittajien välinen dialogi (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 19). Keskustelussa, jossa olennaista on asioiden pohtiminen yhdessä, toisia kuunnellen, liikutaan eri näkökulmien ja merkitysten keskellä, keskinäistä totuutta hakien. Keskustelijoiden käsitykset voivat erota toisistaan paljonkin ja keskustelun lopputuloksena voidaan myös todeta, että yhteisymmärrystä ei sillä kertaa saavutettu. Avoimuuden ja yhteisymmärryksen saavuttamisessa merkityksellistä on se, kuinka tasavertaisiksi keskustelijat itsensä kokevat. Vastavuoroinen ja arvostava yhteys voidaan saavuttaa myös

osallistujien erilaisista sosiaalisista asemista ja tiedollisista kokemuksista huolimatta. Yhtäläisen aseman saavuttaminen kuitenkin vaatii tietoista pyrkimystä dialogisuuden vaatimien periaatteiden toteuttamiseen. Dialoginen keskustelu on kuuntelevaa, kuuluu vastaamista, merkitysten jakamista yhdessä, sekä reflektiivinen tapahtuma. (Haarakangas 2008, 27-30.)

Monologi, dialogin vastakohta, on yksinpuhelua tai puhetta itselle, itseään täynnä olevaa puhetta, jossa puhuja haluaa sanoa viimeisen sanan. Ominaista sille on yksisuuntaisuus, vallankäyttö ja alistaminen. Keskustelu saattaa joissakin tapauksissa muuttua monologiseksi dialogiksi. Dialogiin kuitenkin kuuluvat monologiset vaiheet. Kun puhuja on saanut sanotuksi, mitä on halunnut, voi hän kuunnella muitakin. Tärkeää on puhekumppanien näkemysten kuunteleminen ja kunnioittaminen, sen sijaan että nostaa oman käsityksen lopulliseksi totuudeksi. Mielenpitoista on voitava keskustella, myös niiden ollessa vastakkaisia, sillä väärä käsitys ei ole. Keskustelun edistymisen ja ymmärryksen lisääntymisen kannalta tiedolliset erot ovat välttämättömiä. Yksi tietää asioista enemmän kuin toinen ja erilaisten näkökulmien myötä saavutetaan tilanteesta kokonaisvaltaisempi käsitys. (emt., 30-31.)

Dialogi on yksi moniammatillisen keskustelun jaetun ymmärtämisen rakennusvälineistä. Puhutaan yksilön sisäisistä dialogeista ja ihmisten välisistä dialogeista. Nämä ovat myös moniammatillisen yhteistyön oleellisia osia. Dialogin tavoitteena on saavuttaa yhteinen ymmärrys, jota kukaan ei yksin voi saavuttaa. Siinä tarvitaan neljää perustaitoa: kuuntelua, kunnioitusta, odotusta ja avoimuutta. Keskustelusta poiketen dialogin tavoitteena on ilmiön tutkiminen yhdessä. Dialogiselle keskustelulle ominainen piirre on moniäänisyys ja tavoitteen mukaisesti erilaisia käsityksiä pohditaan rinnakkain. Toisen näkökantaa ollaan valmiita kuuntelemaan, vaikka se ei olisikaan mieleinen. Dialogi vaatii kärsivällisyyttä ja oman näkökulman esittämistä avoimesti. Parhaimmillaan näin syntyy siirtyminen yksilöllisestä tiedosta yhteisölliseen tietoon ja rakentuu jaettu ymmärrys. Kokonaisuus syntyy vain, jos asiantuntijat pääsevät tasa-vertaiseen taitavaan keskusteluun ja yhteiseen dialogiin. Syvimmältään moniammatillisessa yhteistyössä on kyse juuri tästä dialogisesta prosessista. (Isoherranen 2005, 25-26.)

Jotta moniammatillinen yhteistyö onnistuisi, se edellyttää tiimin jäseniltä hyvää tai ainakin kohtuullista ammatti-identiteettiä, hyvää itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä kuitenkin kykyä joustaa, vaikkei pyrittäessä työskentelemään asiakkaan/potilaan parhaaksi oma mielipide menisikään aina läpi. (Isoherranen 2005, 99.)

Dialogisuus kuvaa Bakhtinin (1986) mukaan elämänasennetta, jonka lähtökohtana on dialoginen suhde. Isaacs (2001) on kuvannut sitä yhdessä ajattelemisen taidoksi. Yhden henkilön sijaan ajattelijoita ovat dialogiin osallistuvat keskustelijat yhdessä. Dialogisuudessa puhuja pyrkii kaikessa sanomassaan huomioimaan keskusteluun osallistujat ja sosiaalisen kontekstin. Hän asettuu suhteeseen sosiaalisen vuorovaikutuskentän kanssa. Vastauksat avaavat aina uutta näkökulmaa puhuttuun asiaan. Dialogisessa suhteessa puhuttu sana on keskustelijoiden yhteistä aluetta. Puhujan on kuitenkin huomioitava kuulijansa kokonaisuudessaan. Hänen on luettava kuulijan asentoja, ilmaisujen sisältöjä, äänenpainoja ja huomioitava ympäristön olosuhteet. Lisäksi hänen on huomioitava keskustelukumppanin sanat. Ruumiilliset ja tunnetekijät rakentavat yhdessä puhuttua. Puhuja rakentaa lausumansa mielentilansa ja ruumiin tilansa mukaisesti. Ympäristö vaikuttaa tähän fyysisesti ja emotionaalisesti. Miellyttävä fyysinen tila ja paikallaolijat huomioiva puhe rohkaisevat verkoston jäseniä aktiivisuuteen ja muokkaavat tilannetta alusta lähtien. (Seikkula & Arnkil 2005, 89-91.)

Keskustelijoiden luoma sosiaalinen todellisuus on polyfonista, moniäänistä. Keskustelussa on aina läsnä vähintäänkin kaksi ääntä. Dialogisissa keskusteluissa polyfonisuus merkitsee kaikkien äänten osallistumista merkitysten rakentamiseen. Osa äänistä lausutaan ääneen, osa elää osallistujien ruumiin toimintojen, sekä sosiaalisen ja fyysisen kontekstin ominaisuuksina. Todellisuuden rakentamisessa ei voida valita oikeaa tai väärää ääntä, vaan keskusteluun osallistujat tuovat oman totuutensa uuden ymmärryksen synnyttämiseen. Kaikkien äänet ovat yhtä arvokkaita. Sosiaalisessa tilanteessa käyty keskustelu saa aina oman merkityksensä, vaikka puhuttaisiin samoista asioista kuin aikaisemminkin, sillä kielet rakentuvat aina kussakin sosiaalisessa kontekstissa. Jokaiselle sosiaaliselle ryhmälle muodostuu oma kielensä. Se ei ole pysyvä, vaan toteutuu kussakin keskustelussa. Psykologin kieli eroaa sosiaalityöntekijän kielestä, A-klinikan kieli eroaa mielenterveystoimiston kielestä. Lisäksi eri kielet menevät ristiin moniäänisesti. Verkostokokoukseen osallistutaan terapeutina,

mutta myös äitinä. Eri äänet kytkeytyvät mukaan teeman mukaisesti. Työntekijät ovatkin dialogissa aina mukana samanaikaisesti sekä ammattihenkilönä että henkilökohtaisesti kokevana ihmisenä. Verkostokokouksiin osallistuville monikielisyys on haasteellista, mutta myös vapauttavaa. Jokainen tilaisuus uuden ymmärryksen syntymiseen on ainutkertainen. Jokaisella verkoston taholla on oma käsityksensä ongelmasta ja se on erilainen kuin toisten. Ongelmia ja ääniä keskusteluissa on aina yhtä monta. (emt., 91-93.)

Ymmärryksen syntyminen on aina aktiivinen tapahtuma. Dialogisen keskustelun tavoitteena on ymmärtää lisää toisen sanomasta. Tämä taas auttaa puhujaa ymmärtämään enemmän omasta näkökulmastaan. Ymmärrys on perusteiltaan vastaukseen pyrkivää ja ymmärrys kiteytyy vasta vastauksessa. Vastaus on kysymystä oleellisempi. Puhuja on aktiivinen vastaaja, joka vastauksellaan vaikuttaa puhujaan. Uusia merkityksiä syntyy koko ajan. Dialogisessa keskustelussa vastauksen merkitys ymmärryksen rakentajana korostuu. Hyväksyvän tai hylkäävän vastauksen sijaan dialoginen ilmaisu odottaa koko ajan uusiin ulottuvuuksiin vievää vastausta. Yksilön kuuluksi tuleminen on kommunikaation onnistumisen peruskysymys ja kuulluksi tuleminen edellyttää aina vastausta. (emt., 93-97.)

2.4 Kollektiivinen älykkyys ja verkostoitunut asiantuntijuus

Yhdessä tekemisen taitoja tarvitaan yhä enemmän. Vaikka yhteiskunnassa on meillä voimakas yksilöllistymisen juonne, merkittävien tulosten aikaansaamiseksi on eduksi kuulua johonkin tiimiin tai verkostoon. Verkostoitumalla toimijat voivat keskittyä omaan ydinosaamiseensa ja hyödyntää verkoston kautta toisten osaamista omaksi ja kaikkien hyödyksi. Näin hajanaiset ja vähäiset resurssit saadaan tehokkaaseen käyttöön. Verkostojen avulla on helpompi hallita monimutkaistuvia ja muuttuvia tilanteita. Linnamaan (2004) mukaan nopeasti muuttuvassa maailmassa on selviytyäkseen kyettävä uusiutumaan, mutta myös kehitettävä verkostoissa toimimisen taitoja. Verkostomainen toimintatapa on siirtynyt paikallisen hallinnan käsitteeksi. Yhteiskunnalliset muutokset näkyvät myös paikallishallinnon tasolla. Sotarauta ja Linnamaa (1999) toteavat, että verkosto syntyy toisistaan jollain tavalla riippuvaisten

toimijoiden sosiaalisista suhteista. Suhteet voivat olla eri asteisia, mutta ne ovat järjestäytyneet yhteisen kiinnostuksen ympärille. Verkostomaiseen toimintatapaan pyrkiminen on keino madaltaa tai poistaa organisaation rajoja. Rajojen ylittäminen ei kuitenkaan ole ongelmaton, sillä se edellyttää syvällisiä muutoksia ajattelu- ja toimintatavoissa. Verkotot voivat myös rakentua keinotekoisiksi tai työnjako niissä on selkiytymätön. Vastuunjaon ollessa epäselvä, voi verkoston toiminta juuttua paikoilleen. Verkostomainen toiminta vaatii avoimuutta ja luottamusta. Tiedon panttaaminen ja epäluotettavuus kyseenalaistavat verkon toimivuuden. Keskeisin verkostojen kompastuskivi on kuitenkin oppimattomuus. Jos toimijat eivät kykene hyödyntämään omia tai muiden kokemuksia, verkostossa ei tapahdu kehitystä eikä muodostu synergiaa. (Soanjärvi 2007, 155-159.)

Yksilön älykkäässä toiminnassa onkin yhteisöllisillä prosesseilla tärkeä asema. Yhteisöllinen eli kollektiivinen älykkyys on yhdessä tapahtuvaa tietoista yhteistyötä. Käsitteellä tarkoitetaan Hakkaraisen (2003) mukaan sellaisia älyllisen toiminnan prosesseja, jotka ilmenevät pikemminkin yhteisöllisellä kuin yksittäisen toiminnan tasolla. Kollektiivinen älykkyys on yleiskäsite, joka pitää sisällään hyvin monenlaisia taitavan yhteistyön muotoja. Käytännön työelämän kannalta kollektiivisen älykkyuden käsite on erityisen mielenkiintoinen. Moniammatillisessa yhteistyössä yksilön asiantuntijuus täydentää muiden asiantuntijoiden osaamista. Yhdessä työskentelyn rakentuminen ja toimivuus vaatii tietoista yhteistyön kehittämistä, sekä yksilötason erityisosaamisen lisäksi sosiaalista osaamista ja taitoja. (Isoherranen 2005, 26-28.) Eräs kollektiivisen älykkyuden muoto on transaktiivinen muisti. Transaktiivisen muistin perustana on tieto siitä, kuka yhteisön jäsen tietää tai muistaa mitäkin asioita. Yhteisöllisen muistin varassa voidaan delegoida vaikea tehtävä sellaiselle yhteisön jäsenelle, joka selviää siitä parhaiten. Yhden jäsenen ei tarvitse muistaa jotakin asiaa, kun tietää jonkun toisenkin pitävän sen mielessään. Eräs modernin työelämän huolista onkin Palosen, Hakkaraisen, Talvitien ja Lehtisen (2003) mukaan tiimien ja projektien jäsenten jatkuva vaihtuminen, jolloin transaktiivinen muisti ei pääse lainkaan syntymään. Tiimien kokoonpanon vaihdellessa liikaa, transaktiivinen muisti häiriintyy ja työn kuormittavuus kasvaa. Koska transaktiivinen muisti syntyy spontaanisti yhteisessä harjoittelussa ja toiminnassa, on tiimejä tärkeää harjoittaa yhdessä. Tällöin osanottajilla on parempi tilaisuus hitsata älylliset toimintansa yhteen transaktiivisen muistin muodossa. (Hakkarainen 2003, 392.)

Tutkimukset osoittavat, että sattumanvaraisesti koottu ryhmä voi olla ongelmanratkaisussa yhtä hyvä ellei parempi, kuin asiantuntijoista koottu ryhmä. Tämä ei tarkoita, ettei älykkyydellä tai asiantuntemuksella olisi merkitystä. Älykkyys yksin ei kuitenkaan riitä, sillä ongelmanratkaisuun tarvitaan eri näkökulmia. Älykkäillä ihmisillä on taipumus muistuttaa taidoissa toisiaan ja jos älykkyyttä ajatellaan eräänlaisena taitojen työkalulaatikkona, on parhaiden taitojen lista suhteellisen pieni. Siten kyseiset ominaisuudet omaavat ihmiset ovat taipuvaisia samankaltaisuuteen. Tavallisesti tämä olisi hyvä asia, mutta ryhmänä he ehkä tietävät asioista vähemmän kuin olisi mahdollista. Jos sen sijaan mukaan otetaan muutama vähemmän tietoja, mutta eri taitoja omaava henkilö, suoriutuu ryhmä paremmin. Liian samanlaisista ihmisistä koostuva ryhmä ei kehity, koska sen jäsenet tuovat siihen koko ajan vähemmän uutta tietoa. Homogeeninen ryhmä on hyvä siinä minkä se taitaa, mutta ajanmittaan vähemmän kykenevä löytämään uusia vaihtoehtoja. Uudet, vaikkakin kokemattomammat tai vähemmän taitavat, jäsenet tekevät ryhmästä älykkäämmän, sillä heidän ryhmään tuomansa pienikin tieto on ryhmälle uutta. Vaikutus ei tule näin uuden jäsenen ylivertaisista kyvyistä, vaan monipuolisuudesta. Kognitiivinen monipuolisuus ei tarkoita, että monipuolinen mutta tietämätön joukko ihmisiä olisi joukkona viisaampi kuin asiantuntijat. Valistuneimmallakin asiantuntijalla tulee kuitenkin aina olla ympärillään joukko, joka saa hänet pyrkimään parhaimpaansa. Organisaation kaikki ongelmat ratkaistavan, yhden ihmisen etsiminen on hukkaan heitettyä aikaa, sillä ryhmän yhdessä tekemien päätösten tiedetään olevan jatkuvasti parempia kuin sen yksittäisten jäsenten tekemät olisivat. Päätökset myös paranevat kerta kerralta, kun taas yksittäisen asiantuntijan suoritukset vaihtelevat suuresti ongelmasta riippuen. Siksi onkin epätoimennäköistä, että yksi ihminen pärjäisi ajan mittaan paremmin kuin ryhmä. (Surowiecki 2004, 30-35.)

Ryhmät voidaan jakaa kahteen päätyyppiin. Ensimmäistä voidaan kuvata soutujoukkueena, jossa kaikilla on suurin piirtein sama tieto ja joukkueen jäsenet voidaan ongelmitta korvata toisilla. Tämän tyyppisen ryhmän haaste on järjestää tehtävät tehokkaasti siten, että jokainen jäsen osallistuu ja toimii samaan tahtiin toisten kanssa. Ryhmä nojaa hajautettuun ja homogeenisesti jaettuun asiantuntijuuteen. Toinen ryhmä toimii kuin baseball-joukkue, jossa jokaisella jäsenellä on omat vahvuutensa ja erikoisosaamisensa. Ryhmä nojaa heterogeenisesti verkostoituneeseen asiantuntijuuteen. Heterogeenisessä asiantuntijuudessa ryhmällä on enemmän tietoa kuin yh-

delläkään jäsenellä yksinään. Tärkeää on, että ryhmän vetäjällä ja mielellään koko ryhmällä on käsitys toistensa tietämyksestä ja he osaavat hyödyntää sitä toimintansa tukena. Ryhmän kesken jaettu ymmärrys toisten asiantuntijoiden osaamisesta johtaa parhaaseen mahdolliseen yhteen laskettuun asiantuntemukseen joka kerta. (Hakkarainen, Palonen, Paavola & Lehtinen 2004, 82.) Asiantuntijuustutkimusten uusimpien näkökulmien mukaan asiantuntijuus on kulttuuriin ja yhteisöllisiin tiedonluomisprosesseihin osallistumista. Sosiaaliset ja kulttuuriset ulottuvuudet huomioivassa verkostoituneessa asiantuntijuudessa ei asiantuntijuutta tarkastella yksilön ominaisuutena vaan yksilön, yhteisön sekä kulttuurin välisen vuorovaikutuksen tuotteena. Asiantuntijayhteisöllä on tyypillisesti oma kulttuurinsa, toimintatavat sekä työvälineet. Verkostoituneen asiantuntijuuden kokonaisuudessa kullakin asiantuntijalla on oma osaamisalueensa, mutta osaamisalueet ovat osittain toisiaan leikkaavia. Asiantuntijoilla on siis käsitys toistensa tietämyksestä, jota he osaavat hyödyntää toimintansa tukena. (Salovaara 2004)

3 EHKÄISEVÄ NUORISOTYÖ

Lasten ja nuorten hyvinvointi on tärkeää. Nuorisotyö palvelee tämän päivän nuoria ja kasvattaa samalla yhteiskuntaan tulevaisuuden tekijöitä. Yhteiskunnan tehtävänä onkin turvata lapsille ja nuorille terve kasvu ja kehitys. Nuorisotyö voi olla sekä korjaavaa että ehkäisevää. Ehkäisevään nuorisotyöhön sijoitetut resurssit tuottavat säästöjä korjaavan toiminnan puolella, eivät pelkästään taloudellisesti vaan myös inhimillisellä tasolla. Viime vuosikymmenien aikana tapahtuneet muutokset ovat tehneet kasvamisesta yhä haasteellisempaa. Ehkäisevä nuorisotyö täyttää useiden nuorten kohdalla sitä aukkoa, jonka esimerkiksi yhteisöllisyyteen ja perherakenteisiin liittyvät muutokset ovat heidän elämäänsä jättäneet.

Lasten arki voi olla jatkuvaa aikuisten puutetta. Hän joutuu lähtemään tyhjästä kodista kouluun ja iltapäivällä palaamaan tyhjään kotiin. Vaikein tilanne on lapsilla, joiden perheessä on vain yksi huoltaja ja hänkin ehkä vuorotyössä. Lapset kokevat varmasti turvattomuutta, kun ketään aikuisia ei ole kotona. Järkyttävintä on kun vanhemmat jopa ylpeilevät sillä kuinka meidän lapsi pärjää yksin, ei tarvitse huolehtia, kaikki sujuu. Kun lapset kasvavat, eivät he enää viihdy yksin pitkiä iltoja kotona. Kaduilta

löytyy samanlaisia lapsia ja nuoria, joilta saa vertaistukea ja joiden kanssa voi jutella. Ikävä kyllä löytyy myös monenlaista ei-toivottavaa tekemistä: ilkivaltaa, pikkurikoksia, alkoholia ja huumeita. Jopa alle 10-vuotiaita on iltaisin ja öisin kaupungilla. Tämä on suomalaista todellisuutta. Vanhemmat ja viranomaiset heräävät vasta kun ongelmat alkavat näkyä koulussa ja kotona. Silloin on jo usein liian myöhäistä puuttua ja yritetään auttaa lasta tai nuorta. 'Älä puutu mun elämään' on se motto, jota lapset ja nuoret käyttävät. Sama on aikuisilla: minun lapseni, minun perheeni, minun elämäni, niihin ei ulkopuolinen saa puuttua. Vasta kun joltain menee todella pieleen, silloin huudetaan sosiaalitointa, koulua, valtiota apuun. (Takaeilola 2008, 19.)

Julkisessa keskustelussa jalansijaa on kautta aikojen saanut huoli nuorista, kontrolli ja oikeaan ohjaaminen. Nuorisotyön piirissä sen sijaan on korostettu nuorten oma-toimisuutta ja nuorisokasvatuksen näkökulmaa. Nuorisotyölaki 1970-luvulla virallisti kuntien ja järjestöjen nuorisotyön aseman. Kunnallisen nuorisotyön kattavan kasvun jälkeen 1970-1980-luvuilla, on nuorisotyö elänyt aaltoliikettä 1990-luvun leikkauksista tähän päivään. Osassa kuntia kunnallisen nuorisotyön asema on vahvistunut. Jotkut nuorisotoimet kärsivät yhä heikosta asemasta. Nuorisotyön ja -toiminnan kirjo on suuri. Monipuolisuus on rikkaus, mutta myös heikkous, sillä nuorisotyöllä ei ole selkeää identiteettiä. Nuorisotoimi on suurimmassa osassa kuntia osa yhdistelmätoimialaa ja virkaa. Suurimmissa kaupungeissa nuorisotyö on yleensä itsenäinen ja tunnustettu toimiala. Pienissä kunnissa sama viranhaltija vastaa usein useammasta vapaa-ajan toimialasta, joista nuorisotyö on vain yksi. Pysyvästi palkatut nuorisohjaajat ovat harvinaisia. Nuorisotyöntekijöiden lukumäärä riippuu määritelmästä ja näkökulmasta. Vaihtelevasta työnkuvasta ja työkentän pirstaleisuudesta johtuen määräästä voi tehdä vain karkeita oletuksia. Cederlöf selvityksessään vuodelta 2007 arvioi sen olevan vähintään 3000 palkallista työvuotta. Vapaaehtoistoimijoiden määrä on lisäksi moninkertainen. (Cederlöf 2007, 32-35.) Joissakin kunnissa nuorisotyö sijoittuu myös sivistystoimen alaisuuteen. Nuorisotyötä koulussa onkin monissa kunnissa esimerkiksi osallistuvan oppimisen tavoitteiden yhteydessä kehitetty. Hallinnollisesti nuorisotoimi sijoittuu opetusministeriön alaisuuteen, tarkemmin sanottuna kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisopolitiikan osastoon siellä. Opetusministeriö tukee kuntien nuorisotyötä. Perusavustuksia saavat muun muassa valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja nuorisotutkimus. Erilliset avustukset suuntautuvat esimerkiksi nuorisotilojen rakentamiseen, nuorten työpajatoimintaan tai ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön. (emt., 24-26.)

Kunnille kuuluvia tehtäviä ovat nuorisotyö ja -politiikka. Kunnat järjestävät nuorille toimintatiloja ja harrastusmahdollisuuksia, sekä tukevat erilaisia ryhmittymiä taloudellisesti. Kuntien sisällä nuorisotyötä tehdään yhteistyössä mm. sosiaali- ja opetustoimen kanssa. Kunnat voivat tehdä nuorisotyössä myös keskenään yhteistyötä. Nuorisotyötä tekevät yhteistyössä monet tahot, jotka järjestävät nuorille esimerkiksi vapaa-ajanviettomahdollisuuksia, sekä antavat tukea ja neuvontaa. Sillä pyritään tukemaan nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistämään sosiaalista vahvistumista sekä parantamaan kasvu- ja elinoloja. Nuorisotyöllä parannetaan nuorten elinoloja, mutta myös luodaan edellytyksiä nuorisotoiminnalle. Sitä tekevät yhteistyössä useat eri tahot, esimerkiksi kunnat, seurakunnat, nuorten järjestöt ja liikuntaseurat. Nuorisotyöhön voi kuulua nuorisotilojen toimintaa, harrastuskerhoja, koululaisten iltapäivätoimintaa, yökahviloita, leirejä, työpajoja, tapahtumia, erityisnuorisotyötä, nuorisotiedotustyötä. Kasvatuksellinen ohjaus on toimintaa, yhdessäoloa ja neuvontaa. Nuorisotilat ovat vapaa-ajan viettopaikkoja, joissa voi tavata kavereita, pelata tai harrastaa. Nuorisotaloissa voi toimia myös erilaisia kerhoja, ja niissä järjestetään tapahtumia. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2012)

Perusnuorisotyön tärkein ydintehtävä on välitön kontaktityö. Ryhmä- ja henkilöohjaus ovat sen perinteisiä muotoja, joita toteutetaan nuorisotiloilla, tapahtumissa, leireillä, retkillä ja matkoilla. Perustehtäviin kuuluu myös tiedottaminen nuorille, vanhemmille ja kouluille. Nuorisotyön perustyöhön voi liittyä dialoginen, keskusteleva, neuvova, kasvatuksellinen ja tukeva työ. Kontaktityön erityistä painotusalueita on kohdennettu työ. Säännöllinen tai tilannekohtainen työ voi olla liikkuvaa nuorten kontaktointia, tuen tarjoamista ja auttamista, toimintaan ja tilanteisiin puuttumista. Tilannekohtainen työ suuntautuu nuorten suosimiin vapaa-ajanviettopaikkoihin, tilaisuuksiin tai yleisiin juhlapäiviin. Yhtenä esimerkkinä tästä on päihtyneiden nuorten auttaminen koulujen päättyessä. Sosiaalinen nuorisotyö on moniammatillista verkostotyötä, joka kiinnittyy ennaltaehkäiseviin, tukeviin ja kontrolloiviin tehtäviin sekä perhetyöhön. Sen menetelmiä ovat muun muassa yksilö-, pienryhmä- ja verkostotyö sekä toiminnalliset menetelmät. Sosiaalinen nuorisotyö ei välttämättä ole nuorisotyön oma osa-alue, vaan yleistehävä, johon nuorisotyö voi kiinnittyä. Erityisnuorisotyötä voidaan pitää yleiskäsitteenä, jonka alaan kohdennettu toiminta, etsivä työ ja sosiaalinen nuorisotyö kuuluvat. Käsitteiden käyttö on nuorisosalalla kuitenkin vaihtelevaa ja erityisnuorisotyön

käsitettä on alettu leimaavana ja epämääräisenä korvata kuvailevilla tai tarkemmin määritellyillä käsitteillä. (Cederlöf 2007, 36-38.)

3.1 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruutta elämänvaiheena on alettu ajatella 1800-luvun lopulta lähtien. Ilmiön synty liittyy koulutuksen pidentymiseen ja laajentumiseen. Viimeisen sadan vuoden aikana ihmisten keskimääräinen elinikä on länsimaissa kasvanut ja samaan aikaan myös nuoruus elämänvaiheena pidentynyt. Tämä siirtymävaihe, jolloin nuori omaksuu yhteiskunnassa tarvittavia taitoja ja itsenäistyy lapsuuden perheestään on tänään yhä enemmän kytkeytyneenä yhteiskunnallisiin muutoksiin esimerkiksi talous- ja perhe-elämässä, lääketieteessä ja koulutuksen alueella. Elämäkulkua säätelevätkin iän karttumisen lisäksi kullekin aikakaudelle tyypilliset taloudelliset rakenteet, yhteiskunnalliset instituutiot sekä koulutusjärjestelmä. Nuoruutta on alettu ajatella emotionaalisena ja epävakaana elämänvaiheena, joka johtaa kypsään aikuisuuteen. Siihen on 1900-luvulla alettu yhdistää käsitys ongelmista ja riskeistä ja toisaalta nuoret ovat alkaneet olla tärkeitä tekijöitä kulutusmarkkinoilla. Nuoruus pitkittyneenä elämänvaiheena on tuore ilmiö, vaikka nuoria onkin ollut aina. Sisällöltään nuoruus on kuitenkin aiemmin ollut erilaista. Lapsuuden ja aikuisuuden välinen siirtymä on suomalaisessa talonpoikaisyhteiskunnassa perinteisesti liittynyt eri elämänalueiden aikuisen aseman vakiinnuttamiseen. Fyysisen kypsyiden lisäksi on nuoren täytynyt kartuttaa yhteisössä arvostettuja taitoja. Lopullisesti asema on muuttunut perheen perustamisen myötä. Nuorisoon on yleensä luettu yhteisön naimattomat, fyysiseltä olemukseltaan, kyvyiltään ja taidoiltaan lähes aikuisen veroiset jäsenet. Nuoruutta ei olekaan syytä määritellä ikävuosien, vaan nuoren elämään liittyvien sosiaalisten sisältöjen perusteella. Selvää on että nuorten elämä on sadan vuoden aikana muuttunut paljon. Vuosisadan alussa 15-19-vuotiaiden nuorten enemmistö oli työelämässä, tänään suurin osa kyseisestä ikäluokasta kuuluu vielä koulutusjärjestelmän piiriin (Aapola & Kaarinen 2003, 9-14.)

Tänä päivänä nuoren kehitykseen, toimintaan, ajatteluun ja valintoihin vaikuttavat yhteiskunnan ja kulttuurin muutokset. Keskeinen muutos on kohdistunut perhee-

seen, jonka instituutiossa on tapahtunut ja yhä tapahtuu muutoksia. Perheessä määräytyvä ajankäyttö ei enää säätele nuorta omavaraisuuden ylläpitämisessä. Usein molemmat vanhemmat käyvät töissä, yhteisöllisyys ja sukupolvien välinen vuorovaikutus on vähentynyt, sukulaisuuskaan ole yhtä tiivistä kuin ennen. Yksinhuoltajaperheiden määrä on lisääntynyt. Muutos liittyy myös nuoren koulutukseen, jonka vaatimukset ovat nousseet. Koulutusratkaisut venyvät ja työelämään siirtyminen viivästyy. Perheen rooli sosiaalistajana muuttuu nuoruudessa. Vanhempien merkitys vähenee ja ystävien merkitys kasvaa. Rajoja ja odotuksia nuorelle alkaakin asettaa ympäristö. Nuoret elävät haasteiden, mahdollisuuksien ja rajoitusten maailmassa. Siihen kuuluvat koulutus, ammatinvalinta, kaveripiiri ja ihmissuhteet ja niihin liittyvät valinnat. Yhteiskunnallisista muutoksista johtuen myös vanhemmuus ja kasvatusta ovat murroksessa. Suomalaisessa yhteiskunnassa on viime vuosikymmenien aikana tapahtunut joukko suuria muutoksia. Työelämän muutokset, yksilöllistyvä arvokehitys sekä perhe-elämän muutokset ovat kaikki vaikuttaneet vanhemmuuden roolien erilaiseen toteuttamiseen.

Hoikkalan (1993) mukaan nuorisoa koskevia tulkintoja tehdään eri tahoilla. Esimerkiksi tiedotusvälineet, vanhemmat, sosiaalityöntekijät, opettajat ja poliisit määrittelevät nuorison eri tavalla omien näkökulmiensa perusteella. Siuralan (1994) mielestä nuoret voidaan mieltää yhteiskunnan uudistajiksi, innovaattoreiksi. Nuori nähdään luovana yksilönä, jonka sisäistä luovuutta on tuettava ja annettava sille purkautumisväylä. Yhteiskuntaan halutaan muutosta ja nuoret nähdään tuon muutoksen tekijänä. Nuoret voidaan myös nähdä sosiaalistettavina ja kasvatettavina kohteina, jolloin muutosvaatimukset kohdistuvat nuoriin itseensä ja yhteiskunta on perusolemukseltaan kelvollinen. Nykyiset kasvatusta ja ohjauksen käytännöt koulussa ja kotona perustuvat usein näkemykseen, että myös nuori on kelvollinen. Tulkinnan mukaan nuori kasvaa oikeaan suuntaan, kun kasvatusta häiritsevät tekijät poistetaan hänen ympäriltään. Osa nuorista taas määrittyy erityisen kasvatuksen kohteeksi eli jollakin tavalla ongelmalliseksi. Ongelmallisten nuorten määrittelyissä he joko ovat kurittomia tai vika on yhteiskunnan rakenteissa. Nämä kurittomuus- ja sosiaalireformismi-näkökulmat pohjautuvat täysin erilaiseen tulkintaan ongelmallisesta nuoresta. Olennaista on, että samalla kun nuoria pyritään sopeuttamaan yhteiskuntaan, tekevät myös instituutiot kriittistä itsearviointia ja pyrkivät sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin. Näin nuor-

ten ja yhteiskunnan välistä kuilua pyritään kaventamaan molemmista suunnista. (Vehviläinen 2002, 31-32.)

Nuorten kyky liittyä yhteiskuntaan perustuu myönteisille ja monipuolisille kokemuksille perheessä, koulussa ja nuoruuden vertaisryhmissä. Nuorisotalot ja erilaiset nuorisotyön toimintaryhmät muodostavat tärkeitä sosiaalisia maailmoja nuorille. Nuoret voivat ryhmissä vahvistaa tasavertaista osallistumista, omia taitojaan ja psyykkisiä valmiuksiaan. Nuorten mahdollisuus osallistua ja olla hyväksytty jäsen yhteisössä on osallisuuden ja tasa-arvoisuuden punainen lanka. Nuorisotyön tulee tasa-arvoperiaatteen mukaan tukea ja rohkaista erityisesti heikompiosaisia nuoria osallistumaan enemmän yhteiseen elämään ja vuorovaikutukseen. Sen perusidea on edistää toimintaa, joka kiinnostaa nuoria ja perustuu nuorten omalle aktiivisuudelle. (Vesikansa 2002, 21–22.)

3.2 Nuorisotyön funktiot

Nuorisotyö on toiminut yhteisöllisyyden ja kansalaisuuden vahvistamiseksi jo toistasataa vuotta. Oikein nähtynä nuorisotyö toimiikin inhimillisen ja yhteiskunnallisen välipitämättömyyden vastavoimana. Sen kentillä oppimiskokemuksia ohjaavat ammattimaiset työntekijät, joiden toiminnan punainen lanka on kasvatuksellinen. (Nieminen 2007, 21.)

Pedagogiikalla on useita toisistaan poikkeavia merkityksiä. Sitä on käytetty kasvatustieteen rinnakkaisterminä. Sillä voidaan myös tarkoittaa käytännön kasvatustaitoa, yksittäisiä kasvatus- tai opetusopillisia suuntauksia tai eri koulutusasteisiin liittyviä kasvatusta ja opetusaloja. Nykyisin termiä käytetään lähinnä kasvatuksen käytäntöihin asti ulottuvista ajatus- ja toimintakokonaisuuksista. Nuorisotyön kannalta tärkeä on pedagogiikan tulkinta normatiivisia ja käytännöllisiä kasvatuskäsityksiä sisältävistä ajatusrakennelmista. Nuorisotyön kenttä on moninainen, eikä sille ole yhdentekevää, mistä se koostuu, mitä tehdään, miten tehdään, kuka tekee ja miten nuori nuorisotyön kokee. Nuorisotyöntekijöiden osaamisalueita ovat nuoren kohtaamisen taito, nuorisokulttuurien tuntemus, erilaisuuden arvostaminen sekä kuuntelemisen ja vierellä kulkemisen kyky. Nuorisotyössä kaivataan kuitenkin pedagogista järjestystä. Kas-

vatustietoisuutta terävöittävät, menetelmiä jäsentävät ja käytännön toimia tukevat pedagogiikat voivat auttaa toimijoita pohtimaan omaa työtään ja kritisoimaan työn sokeita pisteitä. Tarve nousee pedagogiikan käytännöllisyyden lupauksesta, nuorisotyön ammatillistumisesta ja alan koulutuksen tarpeista. Hyvin perusteltu pedagogiikka mahdollistaa nuorisotyölle sopivien käytäntöjen kehittelyn ja antaa välineitä sen merkityksen perustelemiselle. (Kiilakoski & Nieminen 2007, 185-187.)

Nuorisotyön käsitteellinen jäsentäminen on tärkeää sen yhteiskunnallisen ja yksilöllisen merkityksen perustelemiseksi, sekä itseymmärryksen ja -arvostuksen edistämiseksi. Nuorisotyön funktiot voidaan jakaa neljään: sosialisatio-, personalisaatio-, kompensatio- sekä resursointi- ja allokontifunktioihin. Lisäksi nuorisotyölle on annettu yksi niin sanottu piilofunktio, kontrolli. Sosialisatiofunktiolla tarkoitetaan nuoren liittämistä kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen jäseneksi. Nuorisotyöntekijältä vaaditaan tähän tietoja ja taitoja, sekä arvojen ja toimintatapojen välittämistä. Personalisaatiofunktiolla tarkoitetaan nuoren ohjaamista kasvussa omaksi itsekseen, itsenäiseksi omat tarpeensa ja pyrkimyksensä tuntevaksi yksilöksi. Nuoren tarpeiden kuulemisen, tunnistamisen ja kunnioittamisen lisäksi hänelle olisi kyettävä löytämään oma paikka omien yksilöllisten taipumustensa kehittämiseen. Kompensatiofunktiossa pyritään nuoren sosialisatiossa ja personalisaatiossa ilmenevien puutteiden korjaamiseen ja vaikeuksien tasoittamiseen. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta uhkaaviin tekijöihin puututaan, sekä heikommassa asemassa olevia nuoria tuetaan. Resursointi- ja allokontifunktion tavoitteena on nuorten valmentaminen heitä itseään koskevaan päätöksentekoon. Ne ovat kasvatuksen ajattomia perusulottuvuuksia ja voidaan nähdä nuorisotyön kehityksessä sen perustehtävinä. Nuorisotyö yksin ei resursointi- ja allokontifunktion menestyksekkääseen toteuttamiseen riitä. Nuoria koskevissa kysymyksissä edellytetään myös muiden toimialojen aktiivisuutta. Kontrollifunktio ei ole nuorisotyötä, vaan nuorisotyön tehtävään kohdistettuja odotuksia. Tämä on tarkoittanut nuorisotyön roolia nuorten sosiaalisen kontrollin välineenä. Nuorten sopeuttaminen yhteiskuntaan ja aikuisten soveliaina pidettyihin käyttäytymistapoihin on ollut ajoittain tietoista ja ajoittain tiedostamatonta. Nuorisotyön julkilausumattomana tehtävänä on ollut ja on edelleen nuorten vapaa-ajan toiminnan valvominen. Sen tarkoituksena on vaikuttaa nuorten toimintaan. Vaikuttaminen voi olla pitkäjänteistä tai tässä ja nyt tapahtuvaa. Päämääränä on kuitenkin pysyvä muutos, joka tapahtuu sisäisesti vähitellen tai välittömästi havaittuna oppimisena. (Nieminen 2007, 22-28.)

Kreikan kielen sanasta ethos johdettu termi eetos voi tarkoittaa paitsi kansan tai yksilön siveellistä mielenlaatua, myös ammattikunnan tai yhteiskunnallisen toiminta-alueen luonnetta tai arvomaailmaa. Nuorisotyön eetoksella tarkoitetaan sen käsityksiä oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta, toivottavasta ja ei-toivottavasta sekä arvostettavasta ja ei-arvostettavasta. Nuorisotyön yleinen eetos ja nuorisotyötä tekevien organisaatioiden eetos on syytä erottaa toisistaan. Yleisellä eetoksella tarkoitetaan kokonaisuudeksi hahmotetun nuorisotyön eettisiä ominaispiirteitä, yleistä arvosidonnaista suhtautumistapaa maailmaan ja ihmisiin. Nuorisotyön eetos voidaan muodostaa kahdella tavalla. Se voi koostua ammattikunnan, nuorisotyön eettiset periaatteet ilmaisevasta, sopimuksenvaraisesta julistuksesta. Nuorisotyötä voidaan myös tutkia ja rakentaa tutkimusaineiston perusteella kuvaus eetoksesta. Nieminen (2007) erottaa tutkimustyönsä perusteella nuorisotyön eetoksessa viisi peruskiveä: voluntarismin, nuorten tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen, sitoutumisen nuorten kansalaisuuden lujittamiseen, aikuisten kasvatusvastuun ja – oikeuden tunnustamisen sekä relatiivisen ja pluralistisen arvoperustan. Nuorisotyö voidaan määrittellä nuorten tarpeisiin ja vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvaksi ohjatuksi ja yhteisölliseksi toiminnaksi. Sen tehtävänä on sekä auttaa nuoria liittymään yhteiskuntaan että tarjota heille oppimismahdollisuuksia persoonallisuuden, yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseksi. Nuorisotyössä nuori itsessään on arvokas ajatuksineen, kiinnostuksineen, tunteineen ja ominaisuuksineen. Nuorisotyön kokonaisuus on vastavoima yhteiskunnan piirteille, jotka leimaavat ja luokittelevat nuoria ihmisiä. (emt., 33-40.)

Nuorisotyöntekijöiden eettisistä periaatteista koostuva nuorisotyön eetos on julkaistu huhtikuussa 2012. Ammattieettinen ohjeistus kertoo työn tarkoituksesta, sekä ilmaisee asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa työhön. Ohjeistus toimii työvälineenä nuorisotyön arjessa ja kehittämisessä. Se kertoo muille toimijoille, miksi nuorisotyö on merkityksellistä. Olen poiminut ohjeistuksesta muutamia pääkohtia.

1. *”Nuorisotyön tavoitteena on, että jokainen nuori saavuttaa omien voimavarojensa ja näkemyksensä mukaisen paikkansa yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä.”* Nuorten omaehtoista toimintaa tuetaan ja tarjotaan mielekkäitä vaihtoehtoja vapaa-aikaan. Nuorille tarjotaan toimintoja, joissa on mahdollista olla oma itsensä, ilman pelkoa nolatuksi tai hylätyksi tulemisesta. Nuoret nähdään yksi-

löinä ja ryhmän jäsenenä. Heitä ohjataan ratkaisemaan ristiriitoja myönteisesti ja välttämään asenteellisuutta, sekä ennakkoluuloja.

2. *"Nuorisotyö on kohtaamista, kannustavaa kasvatusta ja yhdessä tekemistä."* Nuorisotyöntekijä on helposti lähestyttävä, luotettava ja turvallinen. Hän huomioi roolinsa nuoren samaistumisen kohteena ja löytää aikaa silloin, kun nuori sitä tarvitsee. Nuorisotyöntekijä puuttuu nuoren terveyttä vaarantavaan toimintaan. Hän toimii oikeudenmukaisesti ja erilaisuutta kunnioittaen, välittää, on läsnä ja kannustaa nuorta.
3. *"Nuorisotyö vahvistaa nuoren osallisuutta lähiyhteisössä, eri kulttuureissa ja yhteiskunnassa."* Nuorisotyöntekijä edistää nuorten hyvinvointia ja elinoloja. Hän rakentaa ja kehittää yhdessä nuorten kanssa turvallisia toimintaympäristöjä. Nuorisotyöntekijä osallistuu nuorten tukemiseen arjessa. Hän luo edellytyksiä nuorten osallisuudelle ja unelmien toteutumiselle.
4. *"Nuorisotyöntekijä arvostaa omaa työtään, toimii rakentavasti ja avoimesti työyhteisössä ja yhteistyöverkostossa."* Nuorisotyöntekijä vahvistaa nuorisotyön roolia luottamalla asiantuntijuuteensa ja tunnistamalla oman ammattidentiteettinsä. Hän jakaa osaamistaan ja oppii toisilta ammattilaisilta. Nuorisotyöntekijä toimii monialaisessa yhteistyössä ja edistää eri toimijoiden välistä vuoropuhelua. Hän kasvun ja kasvatuksen tukija.
5. *"Nuorisotyöntekijä toimii nuoruuden ja nuorten elinolojen tulkkina"* Nuorisotyöntekijä seuraa nuorisopoliittista keskustelua, osallistuu siihen ja tuo nuorten näkökulmaa esille. Hän kannustaa nuoria vaikuttamaan itse ja kehittää yhdessä nuorten kanssa vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotyöntekijä tiedostaa organisaationsa lähtökohdat ja tarkastelee yhteistyötä ja ulkopuolista rahoitusta tästä näkökulmasta.
6. *"Nuorisotyössä kunnioitetaan luontoa ja elämää."* Nuorisotyössä huomioidaan toimintaympäristö ja kannustetaan ympäristöystävälliseen elämäntapaan. Työssä noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita. Toiminnoissa nuoris-

työntekijä valitsee luontoa kunnioittavia, ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja työmenetelmiä.

7. *”Nuorisotyöntekijä huolehtii omasta hyvinvoinnistaan.”* Nuorisotyöntekijä tunnistaa oman rajallisuutensa. Hän osaa hyödyntää palveluverkoston työnsä tueksi. Nuorisotyöntekijä osaa erottaa työn ja vapaa-ajan. Hän osaa asettaa rajat suhteessaan nuoreen. Jaksamistaan ja osaamistaan hän pitää yllä huolehtimalla itsestään.

(Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry & Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry 2012)

4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivä työ Suomessa aloitettiin varsin myöhään, vasta 1990-luvun alkupuolella, kun esimerkiksi Norjassa työtä on tehty jo 1960-luvulta lähtien. Ammatillisena työmuotona etsivä työ on siis suhteellisen uusi ja monissa kunnissa hakee vasta muotoaan. Etsivän nuorisotyön pariin voi nuori hakeutua itse tai apua voivat pyytää lähipiirin aikuiset, toiset nuoret ja eri viranomaiset. Toiminta perustuu aina vapaaehtoisuuteen, nuoren omaan suostumukseen, nuoren antamiin tietoihin ja arvioon tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö etsii yhdessä nuoren kanssa juuri hänelle sopivan reitin elämänsä tukemiseksi. Nuorelle ei tarjota palveluja, vaan häntä tuetaan palveluihin hakeutumisessa. Nuori voidaan auttaa esimerkiksi sosiaalitoimeen, asumisneuvontaan, työpajalle, opiskelemaan tai mielenterveyspalveluihin. (Lybeck & Walldén 2011, 42-44.)

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää etsivää nuorisotyötä. Jos kunta kuitenkin päättää järjestää etsivää nuorisotyötä, säätelevät sitä tietyt säännökset. Kunta voi hakea etsivän nuorisotyön toimeenpanoon valtionavustusta. Etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaavan henkilön tulee olla virka- tai työsopimussuhteessa kuntaan. Etsivää nuorisotyötä tekevällä tulee myös olla riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat toteuttaa useammat kunnat yhdes-

sä. Lisäksi etsivää nuorisotyötä suositellaan toteutettavaksi työpareittain, jolloin voidaan muun muassa toteuttaa maahanmuuttaja- tai vähemmistötyötä. Kaikkea etsivän nuorisotyön järjestämistä kunnissa säätelevät nuorisolain 7 b §:n 2 momentin vaatimukset. (emt., 44-47.)

Etsivä työ nojaa voimakkaasti eettisiin periaatteisiin, jotka pätevät missä tahansa ilmisuhdetyössä. Luottamukseen ja avoimuuteen nojaaminen, asiakkaan subjektisuuden korostaminen, sekä ihmisen kunnioitus toimivat etsivän työn tekijän ohjenuorana ja keinona, jolla saada nuori tukeutumaan heihin kriisitilanteissa. Työskentelytapa perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen, joka sisältää ajatuksen siitä, ettei toivotomia tapauksia ole. Aina on mahdollisuus muutokseen, ketään ei ole syytä leimata ja ongelmakeskeistä ajattelutapaa on syytä välttää. Ongelmat voivat olla tietty vaihe ihmisen elämässä, mutta tietyn leiman kantaminen voi pitkittää niitä ja muodostua esteeksi muutokselle. Nuori, joka ei ole saanut potentiaaliaan käyttöön tai suuntaa sitä elämäänsä tuhoaviin voimiin, on mahdollista saada oikealle tielle. (Huhtajärvi 2008, 446-447.)

Etsivä työ tarjoaa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tarvitsemaan apuun ja tukeen yhden vastauksen. Etsivää työtettä on Suomessa, lähinnä opetusministeriön myöntämien avustusten saattelemana, parin viime vuoden aikana levitetty voimakkaasti. Työtä leimaavat haasteelliset toimintaympäristöt ja asiakkaisiin liittyvät yllätykselliset tapahtumat. Se on erilaisten ristipaineiden kohtaamista ja voi joskus tarkoittaa ammatillisten käytäntöjen kyseenalaistamista. Peruseriaatteisiin kuuluu nuoren puolelle asettuminen ja sitoutuminen sekä nuoren tarpeiden ja toiveiden kuunteleminen. Tukipalveluja eniten tarvitsevia asiakkaita ei välttämättä tavoiteta tavanomaisessa palvelutoiminnassa käytettävien menetelmin. Etsivä työ luo kontaktin näihin järjestelmältä paljon tukea tarvitseviin asiakkaisiin. Perinteinen palvelutoiminta ei useinkaan ole tarpeeksi herkkä kohdatakseen nuorten elämän todellisuutta ja pitämään etsivän työn asiakkaista kiinni. Etsivä työ mahdollistaa nuoren kiinnittymisen työntekijöihin, jotta lähtöpisteeseen palaaminen vältettäisiin. (Juvonen 2010, 67-70.)

Etsivän työn työntekijöiden tulee aktiivisesti tehdä itseään tutuksi nuorille. Hyväksytyksi tuleminen edellyttää tunnetta, siitä että nuoret hyväksytään juuri sellaisina kuin he ovat. Kontaktin luominen ei ole nopeaa, eikä helppoa, vaan tutustuminen tapahtuu pikkuhiljaa. Nuoret voivat hyväksyä tai hylätä kontaktin mahdollisuuden. Luottamusta

pyritään herättämään avoimella vuorovaikutuksella ja osoittamalla kiinnostusta nuoren elämää kohtaan. Työotteen perusta on intensiivinen ja kohdennettu tuki nuorille. Sen tavoitteena on mahdollisimman hallitun ja turvallisen elämäntavan tukeminen. Työmenetelmänä on usein kahdenkeskinen tai ryhmässä tapahtuva keskustelu. Myös retkellä, elokuvissa tai kuntoilemassa voidaan käydä. Kontaktin synnyttyä nuorta pitäisi huomioida ja tavata paljon. Luottamuksen varassa voidaan myös nuoren elämäntapaan liittyviä ongelmia käsitellä. Työntekijöiden on huomioitava, millaiseen itsenäisyyteen ja muutokseen nuori on valmis. Vastuullisuuden ja omatoimisuuden saavuttamiseksi saatetaan tarvita pitkäaikaistakin tukemista ja kumppanuutta. Toiminnan rakentamisen ja jaksottamisen on tapahduttava nuoren lähtötason ehdoilla. Työntekijän näkökulmasta tavoitteiden asettaminen täytyy joskus lähteä hyvinkin vaatimattomalta tasolta. Kiinteämmässä asiakassuhteissa prosessi muistuttaa suunnitelmallista asiakastyötä. Nuoren kanssa sovitaan tapaamisia ja yhteistyölle asetetaan tavoitteita. Etsivä työ ei ole perinteistä nuorisotyötä, vaan ongelmalähtöistä työtä valikoitujen nuorten kanssa. Kohtaamista leimaa ja sille asettaa vaatimuksia tilanne, jossa joku on leimannut nuoren käyttäytymisen ongelmalliseksi tai poikkeavaksi. Nuoret itse eivät välttämättä tunnista ongelmiaan tai halua myöntää niiden olemassaoloa. Nuorten elinolosuhteiden ja mahdollisuuksien parantamisen lisäksi tulee etsivien työssään kuulla toimintaa ylläpitävien organisaatioiden toiveita. Nuorten kohtaamisen ohella työntekijän vaativana tehtävänä on näin olla linkkinä heidän ja palvelujärjestelmän välissä, joka saattaa aikatauluineen ja toimipaikan käytäntöineen vaikuttaa nuoren näkökulmasta kylmältä ja vieraalta. (emt., 71-80.)

4.1 Syrjäytymisen moniulotteisuus

Syrjäytyneet ovat Clavelin (1998) mukaan ”olemassaolonsa välittömien tarpeiden sitomia” eli kyvyttömiä näkemään tilanteensa syitä ja seurauksia, saati muuttamaan olosuhteitaan. Thomasin (1997) luonnehdinta syrjäytyneestä on ”heikosti integroinut kansalainen, joka ei käytä kaikkia oikeuksiaan ja joka ei ole poliittisesti suuntautunut”. Karjalainen ja Virtanen (1997) puolestaan kuvaavat syrjäytyneisyyden tilaa ”pysyvyyden, näköalattomuuden, toivottomuuden ja patologian termein”. (Helne 2002, 29.) Helne ja Karisto (1992) muistuttavat, että yhteiskunnassa on kaikkina ai-

koina ollut niitä, joita voidaan pitää syrjäytyneinä. Sipilän (1985) mukaan yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa käsite kuitenkin on otettu käyttöön vasta viime vuosikymmeninä. (Lämsä 2009, 24.) Suomalaisessa kielenkäytössä käsitteellä syrjäytyminen viitataan erilaisiin hyvinvoinnin ongelmiin ja sosiaalisista yhteisöistä karsiutumisen muotoihin. Se edellyttää, että on olemassa yhteisö, jolle syrjäytyneet ovat ryhmään kuulumattomia. Syrjäytymisen tarkastelu tilana on leimaavaa. Se käsitetään herkästi yksilöpsykkisenä ongelmana tai käyttäytymistäipumuksena. Syrjäytyneet eivät ole menestyneet kilpailussa, he ovat ”luusereita”. (Helne 2001, 24-29.)

Työttömät, päihdeongelmaiset, rikolliset, kodittomat, velkaloukkuun jääneet, alhaisen koulutuksen saaneet, aikamiespojat, yksinhuoltajat, lähiöasukkaat, maahanmuuttajat ja niin edelleen. Miten määritellä syrjäytynyt? Syrjäytymiskeskustelussa tavoitteena pidetään syrjäytyneiden tuomista reunoilta keskelle, ulkoa sisään, takaisin yhteyteen. Syrjäytyneistä puhuvat elävät kuitenkin samassa maailmassa kohteensa kanssa. Syrjäytymiskeskustelusta puuttuu punainen lanka. Syrjäytyminen on suhteellista, eikä koskaan rajoitu vain niihin, joihin ilmaus ensi kuulemalla viittaa. Köyhyyden ja luokka-asemaan liittyvistä käsitteistä on siirrytty epämääräiseen syrjäytymiseen. Tarve tähän on syntynyt muuttuneesta yhteiskunnallisesta todellisuudesta. Entiset jaot eivät enää päde, mutta uusikin käsite on väljä ja sen sisältöä mahdoton määritellä. Se, missä jotkut ihmiset ovat, riippuu loppujen lopuksi siitä mistä heitä katsotaan. Arvostuksen saavuttamisen minimivaatimuksena pidetään säännöllistä palkkatyötä, tiettyä kulutustasoa ja jonkinlaista sosiaalista verkostoitumista. Suurempi arvostus edellyttää lisäksi kauneutta, nuoruutta, menestystä, tehokkuutta. Näin jokainen ihminen on potentiaalinen syrjäytyjä. (emt., 73-82.)

Syrjäytyminen on sosiaalinen konstruktio (Helne 2001, 21).

Pahimmillaan syrjäytymisestä voi tulla itseään toteuttava ennuste. Syrjäytyneitä pidetään unohdettuina ja sivussa olevina, mutta heistä puhutaan ja he ovat tiedotusvälineiden jatkuva teema. Keskustelu ei kuitenkaan aina ole heidän lähtökohtiaan ymmärtävää. Vertaus tuolileikkiin on osuva: musiikin loppuessa yksi jää ilman tuolia ja joutuu syrjään. Hän joutuu pois ja häntä osoitetaan sormella, koska hän oli huonompi kuin muut. Paradoksaalista on että syrjäytyminen johtuu yhteiskunnan rakenteista, mutta on yksilön syytä. Yleisessä asenneilmastossa sijaa on saanut vaatimus ihmis-

ten omaehtoisesta ponnistelusta hyvinvointinsa edistämiseksi. Yhteiskunnallisen toivon ylläpitäminen on kuitenkin vaikeaa. Karjalainen ja Virtanen (1997) toteavat, että pitkäaikaistyötön ei edes haaveile vaurastumisesta tai työuralla etenemisestä, kun jokapäiväinen elämä on kamppailua pohjalle valumista vastaan (emt., 84). Valitettavaa on, että syrjäytymiskeskustelussa ilmiön nähdään tuottavan yhteiskunnalle ongelmia, sen sijaan että sen nähtäisiin johtuvan yhteiskunnassa olemassa olevista ristiriidoista (emt., 88).

Suomen taloudellista ja kulttuurista muutosprosessia leimaa sosiaalisten ongelmien yksilöllistäminen ja sosiaalisen vastuun rapautuminen. Tasa-arvoajattelun arvolähtökohtien kyseenalaistaminen on synnyttänyt arvotyhjiön, joka Kantolan (2002) mukaan on täyttymässä markkina-ajattelulla. Oikeudenmukaisuuden menettäessä asemiaan, oikeuttavat markkinat yksilöiden syyllistämisen. Sosiaaliset ongelmat muuttuvat moraaliksi ongelmiksi. Sosiaalinen vastuu katoaa, toimintakäytäntöjä yksilöllistetään, yksilöiden arviointi ja ohjailu kasvaa, yksilön omaa vastuuta korostetaan. Oikeudenmukaisuus ei ole enää tasa-arvoa, vaan sitä minkä on itse ansainnut. Tällainen moraalijärjestyksen muutos voidaan kyseenalaistaa ja sille voidaan hakea vaihtoehtoja. Tutkijoiden ja ammattilaisten tehtävä on havainnollistaa muutoksia puheella, joka auttaa tunnistamaan arvomuutoksia ihmisten arjessa. (Filander 2007, 101-102.)

Syrjäytymisen käsitteen käyttöä ovat vähentäneet siihen liittyvän määrittelyn ja rajauksen puutteet. Käsitettä on Helneen mukaan (1994) kritisoitu sen negatiivisen perussävyn vuoksi. Huomio siinä keskitetään yksilön hyvinvoinnin puutteisiin. Voimavarat jäävät vähälle huomiolle. Moralisoivana ja holhoavana se on yksilön elämää ulkoapäin arvottava. Se ottaa vahvasti kantaa siihen, millainen on hyvä elämä ja mikä on siitä poikkeavaa. Helne (1990) kuitenkin tähdentää, että käsitteen käyttö puoltaa paikkaansa hyvinvoinnin ongelmien kokonaisvaltaisessa tarkastelussa. Se kiinnittää huomion ongelmien lisäksi niihin johtaneisiin kehityskulkuihin, sekä liittää yksilölliset hyvinvoinnin ongelmat niitä ylläpitäviin ja tuottaviin prosesseihin. (Lämsä 2009, 46.)

Jos syrjäytymis-käsitteelle halutaan etsiä vaihtoehtoja, on kielteisistä määrittämisistä luovuttava ja ryhdyttävä hakemaan uusia näkökulmia. Tarkastellaan syrjäytymistä vastustavia prosesseja ja etsitään keinoja tilanteen muuttumiseksi parempaan suuntaan. Koko syrjäytymisen ilmiö voidaan myös Roosin ja Hoikkalan (1998) mukaan

kyseenalaistaa. Ihmisten elämäntilanteet ja arvostukset ovat erilaistuneet. Normaalialue ja keskivertoa ei ole edes tarkoituksenmukaista hahmottaa. Elämäntapaa käsittelevässä keskustelussa on luotu näkökulmaa erilaisten elämäntyylien ja tapojen muutoksiin. Marginaaliin vetäytyminen voi olla myös elämäntapaan liittyvä valinta. Keskeisin vastakäsitys on Juhilan (2006) mukaan liittäminen. Syrjäytymisen purkaessa yhteisöllisiä siteitä yhteiskuntaan, liittävät prosessit pyrkivät vahvistamaan sosiaalisia suhteita ja yhteisöihin kiinnittymistä. Lopuksi syrjäytymistä voidaan Linnakankaan ja Suikkasen (2004) mukaan lähestyä ennaltaehkäisyä korostaen. Syrjäytymisprosesseja lähestytään ennakoivasta näkökulmasta. Pyritään tunnistamaan syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja määrittelemään toimintoja, joilla haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämään voidaan puuttua. Syrjäytymisen prosesseja tarkastellessa huomataan, että syrjäytyminen tapahtuu monenlaisten toisiinsa kietoutuneiden valta- ja määrittelysuhteiden ketjussa. Tarkemmin katsottuna myös syrjäytyneiden asemassa alkaa näkyä erilaisuutta. Jotain erityislaatuista ja merkittävää on saattanut jäädä huomaamatta, kun on keskitytty vain tiettyihin syrjäytymisen puoliin. (Hänninen ym. 2005) Voimaantumista korostavissa lähestymistavoissa etsitään ja vahvistetaan syrjäytyneiden ihmisten omia kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 11-17.)

Marginaalin käsite pitää syrjäytymisestä poiketen sisällään ajatuksen liikkeestä, joka voi viedä sekä kauemmas normaalista että kuljettaa kohti keskusta. Marginaaliin liittyy riski syrjäytymisestä, mutta se antaa yksilölle myös mahdollisuuksia selviytymiseen. Marginaalit kuvaavat Hakkaraisen (1992) mukaan yhteiskunnan reunalueita. Sille sijoittuvat ryhmät poikkeavat elintavoiltaan, arvomaailmoiltaan tai normeiltaan valtaenemmistöä. Marginaalisuuden alle asettuvat sivullisuuden, erilaisuuden ja toiseuden kysymykset. Marginaalissa oleminen ei ole ainoa ihmistä määrittävä tekijä. Ihminen on paljon muutakin. (Knuuti 2007, 17.)

Syrjäytymisen käsitteeseen kohdistuneesta kritiikistä huolimatta täysin korvaavaa käsitettä sille ei ole vielä löydetty. Voidaan puhua huono-osaisista, työelämän ulkopuolella olevista tai marginaalissa elävistä. Sosiaalinen vahvistaminen on jo monilta osin korvannut sen. Täysin kattavaa uutta käsitettä ei ole olemassa, sillä syrjäytynyt-käsitteen kritisoitu laaja-alaisuus on joissakin tapauksissa myös sen etu. Käsitteen

käytössä on syytä käyttää harkintaa ja asiayhteydestä riippuen tarkentavia termejä. Näin olen päätenyt tekemään myös omassa työssäni.

4.2 Nuorison syrjäytymisen uhat

Keskustelua erityisesti lasten ja nuorten syrjäytymisvaarasta tai sosiaalisten ongelmien mahdollisesta ylisukupolvittaisesta periytymisestä on käyty 1990-luvulta lähtien. Varhaislapsuudessa omaksuttujen arvojen ja toimintamallien on katsottu aloittavan syrjäytymisprosessin, joka suojaavien tekijöiden puuttuessa jatkuu aikuisuuteen. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 133.) Laineen (2002) mukaan huono-osaisuuden ylisukupolvisuutta osoittavat lukuisat kasvatustieteen ja psykologian piirissä tehdyt tutkimukset. Niistä nähdään kodin sosiaalisten ongelmien ja yleensä epäsuotuisien kasvuolojen olevan yhteydessä lapsen epäsuotuisaan kehitykseen. Heikkojen kehitystulosten voidaan katsoa merkitsevän selvää syrjäytymisriskiä sekä jo lapsuudessa, että myöhemmin aikuisena, sillä kehitystuloksia on usein myöhemmin vaikea korjata. Lapsuudenaikaiset ongelmat psyykkisessä hyvinvoinnissa, puutteet sosiaalisessa kompetenssissa, sekä oppimisvaikeudet voidaan nähdä lapsen kehitykseen kietoutuvina syrjäytymisriskinä. Näitä riskitekijöitä ovat epä johdonmukaiset kasvatusmenetelmät, sekä tehottomuus ja avuttomuus vanhempana. Negatiivinen vanhemmuus ja vastoin käymiset, kuten taloudelliset ongelmat ja työttömyys, ennustavat ongelmia lapsen käyttäytymisessä. Nämä käyttäytymisongelmat ennustavat ongelmia myös kehityksen muilla alueilla, kuten vuorovaikutussuhteissa tovereiden ja opettajien kanssa, sekä vaikeuksia oppimisessa. (Suomen Akatemia 2002)

On perusteltua odottaa, että varhaislapsuudessa alkavat kumuloituvat ongelmat tuottavat lapsen psyykkiseen hyvinvointiin ja sosiaaliseen kompetenssiin liittyviä vakavia syrjäytymisriskejä, jotka saattavat johtaa itseään vahvistaviin kehäprosesseihin. Kehitys ei ole suoraviivainen seuraus lapsen kasvu ympäristöstä. Suotuisissakin kasvuolosuhteissa joillakin lapsilla on havaittu olevan ongelmia eri kehityksen alueilla. Vastaavasti monet lapset näyttävät pärjäävän heikoista lähtökohdistaan huolimatta. (emt.) Riskitekijöiden ohella onkin tärkeää kiinnittää huomiota suojaaviin tekijöihin. Näitä ovat esimerkiksi myönteiset varhaiset ihmissuhteet, hyväksytyksi tulemisen

tunne, sosiaalinen tuki tai turvallinen elinympäristö. Näiden ansiosta monet lapset vaikeista lähtökohdistaan huolimatta välttyvät syrjäytymisprosessilta. (Forssén & Laine & Tähtinen 2002, 81-104.)

Nuorten alttiutta syrjäytymiseen selittää heidän monia muutoksia sisältävä elämänvaiheensa. Siirtyminen peruskoulusta jatkokoulutukseen ja siitä työelämään sekä nuoruudenkodista itsenäistyminen ovat normaaleja nuoruuden kehitysvaiheita. Nuoruuden muutosten läpikäymiseen liittyviä muutoksia on kuitenkin tapahtunut yhteiskunnan ja kulttuurin tasolla paljon. Perherakenteiden muutokset tai yhteisöllisten rakenteiden mureneminen vaikuttavat lasten ja nuorten elämään. Prosessit ja niihin vaikuttavat tekijät ja toiminnot ovat eriytyneet ja muuttuneet yhä monimuotoisemmiksi. Tämän myötä nuorten syrjäytymisen mahdollisuudet ovat lisääntyneet. (Lämsä 2009, 40.) Nuoren syrjäytymisvaaran taustalla olevista tekijöistä nousevat tärkeimmiksi kokonaistilanne nuoren perheessä ja sosiaalisen tukiverkon puuttuminen tai vähäisyys. Taustalla on ensisijaisesti nuoren sosiaaliseen ympäristöön liittyvät syytekijät. Esimerkiksi kodin ja sosiaalisten verkostojen ongelmien vuoksi nuoren potentiaalit jäävät toteutumatta. Moniongelmaisuus ja siitä aiheutuva elämäntilanteen vaikeutuminen ja hallitsemattomuus kertovat syrjäytymisvaarasta. (Suikkanen, Martti & Linnakangas 2004, 31.)

Lämsä 2009) tunnistaa sosiaalihuollon asiakkuustyyppien pohjalta erilaisia identiteettimäärittäjiä tai subjektipositiioita. Nämä kuvaavat eroja syrjäytyneisyyden laadussa ja asteessa, sekä suhteessa yhteiskunnan palvelujärjestelmiin. Syrjäytymisen ja selviytymisen tikapuilla voidaan tunnistaa yhdeksän eri asiakkuustyyppiä: elämönhallinta, integraatio, pikkuasiakkuus, karsiutuminen, syrjäytymisvaara, vakava syrjäytymisvaara, marginalisaatio, segregatio ja syrjäytyminen. Tuen tarve vaihtelee eri elämäntilanteissa ja olosuhteissa olevien mahdollisten ongelmien ja kriisien mukaan. Selviytyjille riittävät yleiset yhteiskunnan tarjoamat palvelut, mutta mitä alemmas tikapuilla laskeudutaan, sitä suuremmaksi kasvaa tuen, erikoiskasvatuksen, kontrollin ja lopulta pysyvän hoivan tarve. Marginalisaation ja segregatian tasolla on kyse elämäntilanteesta, jossa jonkun on pakko puuttua tilanteeseen. Tällä tasolla voi kyse olla esimerkiksi huostaanotosta tai eritysluokalle siirrosta. Rajut toimenpiteet ovat välttämättömiä, ja vaihtoehto esimerkiksi kokonaan koulutuksen ulkopuolelle puutoamiselle. Vaikeuksista huolimatta prosessi saattaa edetä myös syrjäytymisestä

kohti elämänhallintaa. Nuorten kohdalla olisi tulevaisuutta ajatellen tärkeää, että erityispalvelut tukisivat hänen selviytymistään edelleen ja auttaisivat häntä yhteiskuntaan integroitumisessa. (Lämsä 2009, 175 – 178.)

Syrjäytymisen ja selviytymisen tikapuut kertovat ongelmien hierarkkisesta rakentumisesta ja yhteiskunnan tavoista vastata nuoren tuentarpeeseen. Selviytyäkseen nuoren on kyettävä ratkaisemaan eteen tulevia ongelmia joko käyttämällä omia voimavarojaan tai lähiyhteisön ja yhteiskunnan tuella. Kasvatuksen pyhä kolminaisuus eli nuoren elämänpiiri toimii tässä seuraavasti: kun koti ja koulu antavat nuorelle elämän eväitä ja luovat hänen kasvulleen turvallisen perustan, voi katukin olla nuorelle mahdollisuuksien maailma. Elämänhallintaresurssien, erityisesti sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman hallinta ja nuoren hyvinvointi sekä turvallisuuden tunne ovatkin yhteydessä selviytymiseen. Elämä on kokonaisuus ja eri elämänpiireihin liittyvät ongelmat kietoutuvat herkästi yhteen. Ongelmat voivat olla vapaa-ajan ongelmia, kotiongelmia tai kouluongelmia. Vapaa-aika voi aiheuttaa ongelmia koulussa tai kotona, kouluongelmat voivat taas aiheuttaa kitkaa kotona ja saavat nuoren pakenemaan kadulle. Syitä ja seurauksia ei olekaan usein mahdollista erottaa toisistaan. (emt., 203-206.)

Varhaiseen puuttumiseen on viime vuosina alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota. Tämä onkin tärkeää, sillä nuorten lisääntynyt työelämän ja opiskelujen ulkopuolelle jäänti koskettaa yhteiskunnallisesti monia sektoreita. Sosiaali- ja terveys- sekä opetus- ja nuorisopalveluiden reagointi tilanteeseen on ratkaisevaa. Palveluihin panostamalla ja toimintaa kehittämällä voidaan pitkällä tähtäimellä nuorten yhteiskunnallista ulkopuolisuutta ehkäistä, sekä parantaa toiminnan vaikuttavuutta. Nuorten hyvinvoinnista puhuminen ja huoli siitä on tärkeää. Aiheesta löytyykin tutkimuksia, raportteja, mielipiteitä ja väitöksiä. Mikä on niiden painoarvo, jos kunnilla ei ole varaa palkata ammatti-ihmisiä esimerkiksi ehkäisevään ja korjaavaan nuorisotyöhön?

Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa vastuu ja valta ovat aina läsnä. Myös syrjäytymisen vastaista työtä koskevat erimielisyydet liittyvät näihin teemoihin. Kenen on vastuu? Miksei osattu ennakoida? Yksimielisyyttä tavoitteisiin pääsemisen keinoista voi olla vaikea saavuttaa. Syrjäytymistä ehkäisevällä työllä on aina yhteys laajempiin yhteiskunnan rakenteisiin. Siinä on tärkeää painottaa vastuuta ja sen mukanaan tuomaa valtaa. Tähän yhteiskunnallisen vaikuttamisen piiriin kuuluvat myös erilaisten

toimien avulla tehdyt päätökset voimavarojen ja resurssien suuntaamisesta sellaisten ihmisten auttamiseksi, joilla ei ole riittävästi voimia selviytyä. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 18-21.)

4.3 Sosiaalinen vahvistaminen ja sosiaalipedagogiikka

Syrjäytymisen käsite korvattiin nuorisolaissa vuonna 2006 vähemmän leimaavalla sosiaalisen vahvistamisen käsitteellä. Sosiaalista vahvistamista tarvitsevat kaikki nuoret (Aaltonen 2011, 17.) Nuorisolaki määrittelee sosiaalisen vahvistamisen kokonaisvaltaiseksi tukemiseksi, jonka tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin lisääminen ja sen edistäminen. Se on moniammatillista yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin, vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä, jonka painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Sosiaalista vahvistamista, tukea, ohjausta ja neuvontaa voikin tarvita jokainen jossain elämänsä vaiheessa. Yksilö- ja yhteisötaso kulkevat käsi kädessä; hyvinvoiva yksilö on yhteisöjen aktiivinen jäsen ja yhteisöt puolestaan voivat lisätä yksilön hyvinvointia. Globaalissa ja nopeiden muutosten maailmassa sosiaalisesti vahvistavassa työssä korostuvat yhteisöihin kuulumisen ja arjen hallinnan kysymykset, sekä yksilöiden ja yhteisöjen osallistamiseen ja toimintakyvyn kehittämiseen liittyvät taidot. Ennaltaehkäisevässä työssä nämä kentät ovat erityisen moninaiset. Epävarmuuden ja äkillisten muutosten keskellä toimintakykyisyyden ja oman elämän hallinnan säilyttäminen on olennaista. Yhteiskunnallisten rakenteiden ja kulttuuristen uskomusten ja toimintamallien uudistamisessa luovat muutokset erityisiä haasteita sosiaalisesti vahvistavalle työlle, joka ei ole vain yksilöiden vahvistamista. Sen avulla voidaan myös muuttaa maailmaa. Kulttuurisen neutraalisuuden korostamisen sijaan pitäisikin osallistumisessa ja osallisuudessa myös moninaisuudelle ja erilaisuudelle kyetä tekemään riittävästi tilaa. (Lundbom & Herranen 2011, 6-13.)

Yhdeksi ratkaisuksi yhteiskunnan muutoksen seurauksena syntyviin sosiaalisiin ongelmiin on tarjottu sosiaalipedagogiikkaa, joka perustuu dialogiin, ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja ihmisen omaan aktiivisuuteen kaikessa toiminnassa. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 135.) Näkökulma ongelmien syntyyn, vaikutuksiin ja ratkaisuun on Hämäläinen ja Kurjen (1997) mukaan sosiaalipedagogiikassa yhteisöllinen ja sukupolvien rajat ylittävä. Sen toiminnan ytimenä on yksilön kasvatus yhteisössä,

yhdessä sen kanssa ja sitä varten, yksilöä ja hänen persoonaansa kuitenkin unohtamatta. (Lämsä 2009, 55-56.) Sosiaalipedagogiikka on yhteistä työskentelyä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Sen toiminnassa ja työssä huomio suunnataan siihen maailmaan, jossa ihmiset elävät ja edistetään heidän elämänhallintaansa vahvistavia kasvuprosessejaan siellä. Siinä hyödynnetään toiminnallisia menetelmiä, kuten seikkailukasvatusta. Käytännön tasolla nuorille esimerkiksi järjestetään heidän minäkuvaansa tukevaa toimintaa, joka opettaa heille vastuun ottamista omista tekemisistään vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 135-136.)

Niemelän (2006) mukaan Suomessa on yhä enemmän ryhmiä, joiden kanssa ei selvitä, ellei sekä sosiaalityön että koulutuksen voimavaroja oteta käyttöön. Sosiaalipedagogiikka pyrkii "toisin näkemisen" ja "toisin tekemisen" avulla ylittämään rajoja näiden välillä. Sen avulla pyritään myös tunnistamaan uudenlaisia syrjäytymisen käytäntöjä. Sosiaalipedagogiikan kasvatuksen sosiaalsiin ehtoihin ja sosiaalisen elämän kasvatuksellisiin ehtoihin liittyvä tarkastelu on ominaista myös nuorisotyölle, jossa samanlainen toisin tekemisen eetos ilmenee monin tavoin. Nuorisotyöntekijät toimivat kasvun ja kasvatuksen "kolmansissa tiloissa", joissa pyritään lisäämään elämän mielekkyyttä. Tällaisia kolmansia tiloja ovat esimerkiksi seura- ja järjestötoiminta tai vapaan sivistystyön opintopiirit. Kolmansissa tiloissa kehitellään perinteisten toimintakäytäntöjen rinnalla kokeilevia interventioita, joiden avulla pyritään aktivoimaan yksilöiden ja yhteisön omia voimavaroja ja osallisuuden edellytyksiä. Sosiaalipedagogiikka pyrkii Hämääläisen (1999) mukaan ymmärtämään yksilön ja yhteisön väliseen muuttuvaan suhteeseen, sosiaalisen hädän, syrjäytymisen ja kasvun prosesseihin, liittyviä kysymyksiä. Sosiaalipedagogisessa nuorisotyössä toiminta ei Madsenin (2001) mukaan kohdistu ainoastaan yksilöihin vaan myös toimintaympäristöihin ja elämänolosuhteisiin. Sosiaalipedagogi menee sinne, missä ihmiset ovat. (Filander 2007, 91-93.)

Toistensa kanssa tekemisissä olevat, toisiinsa luottavat ihmiset oppivat ymmärtämään, että he tarvitsevat toisiaan ja voivat paremmin tekemällä asioita yhdessä. Osallistuvat ihmiset osaavat ottaa huomioon muutkin, ovat empaattisempia ja vähemmän kyynisiä. Sosiaalinen pääoma parantaa ihmisten terveyttä ja elämänlaatua. Pienelle lapselle välittävät aikuiset ovat tärkeitä. Nuorelle turvallinen kaveripiiri mah-

dollistaa omien tunteiden ja mielipiteiden ilmaisun. Sosiaalinen pääoma yhteisössä lisää myös yksilön hyvinvointia. Yksilö luo yhteisön ja yhteisö luo yksilön. Nuoren maailmassa sosiaaliset suhteet ja ystävät ovat tärkeitä ja parhaat muistot heidän elämässään pääsääntöisesti yhteisistä tekemisistä. Tässä nuorisotyö, jonka menetelmien tavoitteet tukevat vahvasti sosiaalisen pääoman syntyä, on myös sen merkittävä tuottaja nuorille. (emt., 139-143.)

Ihmisten sosiaalisten toimintaedellytysten ja resurssien vahvistamisessa on keskeiselle sijalle noussut kansalaistoiminta. Julkisen sektorin heikkoa taloudellista tilannetta ovat lähteneet paikkaamaan järjestöt. Puolueettomina ja neutraaleina ne ovat matalan kynnyksen paikkoja ja tuovat toiminnassa mukana oleville osallistumismahdollisuuksia ja elämänsisältöä. Vaikka kansalaistoiminnan vaikuttavuutta on vaikea näyttää toteen, näkyy sen merkitys ennen kaikkea ennaltaehkäisevässä ja jälkihoidollisessa työssä. Nuorisjärjestöjen kohdalla suuri rooli on erityisesti ensin mainitulla. Arvokasta työtä tekevät muun muassa urheilujärjestöt, partio ja 4H. Tulevaisuudessa suurimpana haasteena nähdäänkin sektorirajat ylittävä työ, joka helpottaisi myös järjestöjen työntekijöiden taakkaa. Järjestöt näkevät kuntien kanssa tehtävän yhteistyön edistävän muun muassa ennaltaehkäisevien palvelujen syntymistä. Osaamisvajeen tunnistaminen ja järjestöjen erityisosaamisen hyödyntäminen kunnissa on sektorirajat ylittävän yhteistyön syntymisessä oleellista. Myös järjestöjen tulisi lisätä keskinäistä yhteistyötään ja tuoda toimintansa sisältöä ja vaikutuksia enemmän esille. Keskustelun jatkaminen kannattaa, sillä kansalaistoiminta on sosiaalista vahvistamista parhaimmillaan ja sen jatkuminen tulee turvata. Sosiaalisen vuorovaikutuksen lisääminen kun tuottaa monia hyvinvointivaikutuksia, kiinnittää ihmisiä yhteiskuntaan ja ehkäisee syrjäytymistä. (Seppälä 2011, 150-162.)

4.4 Kemin nuoret ja nuorisotoimi

Kemin 22 537 asukkaasta oli vuoden 2010 lopussa nuoria alle 29-vuotiaita 7543 eli 33.5 %. Heistä työttömiä alle 25-vuotiaita oli 328 ja 15-vuotta täyttäneitä, vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevia nuoria 6829. (Kemin tilastollinen vuosikirja 2010)

Kemin kaupungin nuorisotyön tehtävänä on edistää näiden nuorten osaamista ja hyvinvointia koko kaupungissa. Nuorisotyö tarjoaa mm. avustuksia nuorisjärjestöille ja -ryhmille, nuorisotiloja nuorten ja järjestöjen käyttöön, vapaa-ajanaktiviteetteja nuorille, kerhotoimintaa, paikallisia ja kansainvälisiä projekteja sekä nuorten kulttuuritoimintaa. Nuorisotyön hallintoa hoidetaan nuorisotoimistossa, jonka puoleen voi käännyä nuoren elämään liittyvissä asioissa, mm. nuorille ja nuorisjärjestöille suunnatuissa vuosi- ja kohdeavustuksissa. (Kemin kaupunki 2012)

Lapin läänin ensimmäinen Nuorten työpaja perustettiin Kemiin vuonna 1986. Tänä päivänä nimi on Työpaja Senkki ja toiminnoissa mukana myös tietotekniikka- ja media-alan Työpaja LumiStudio. Syksyllä 2010 toimintansa aloittaneen Lautturiesityöpajan toimipaikkana on Järjestöjen palvelukeskus. Kemin kaupungin nuorisotyön toteuttamaan toimintaan on vuosittain myönnetty Lapin lääninhallituksen työpajojen toiminta-avustusta. Työpajojen tavoitteena on edistää nuoren oman elämän hallintaa, olla parantamassa nuoren koulutus- ja työpaikan saantimahdollisuuksia, sekä ehkäistä yhteiskunnan ulkopuolelle joutumista. Takajärven kaupunginosassa sijaitsevat Työpaja Senkki sekä LumiStudio toimivat tiiviissä yhteistyössä samassa rakennuksessa toimivan nuorisotilan kanssa. Lautturin toimipaikka Järjestöjen palvelukeskus on kaupungin keskustassa. (Lapin nuorten tieto- ja neuvontapalvelu 2012) Matalan kynnyksen työpaja Lautturin toiminta perustuu psykososiaaliseen tukeen ja kuntouttavaan työtoimintaan. Tavoitteena on nuoren siirtyminen esimerkiksi koulutukseen tai työharjoitteluun. (liite 2)

Argos-etsivän nuorisotyön hanke aloitti Kemissä työparitoiminnan vuonna 2008. Argos on etsivää nuorisotyötä. Ohjaajat jalkautuvat lähiöihin, nuorisotiloille, kuppiloihin, asukastuville ja muille nuorten suosimille alueille. Argoksen tavoitteena on löytää ja kohdata aidosti ja välittävästi katvealueelle joutuneet nuoret ja ohjata heidät työpaja-toimintojen piiriin. Yhteistyökumppaneita ovat toisen asteen koulut, työvoimatoimisto, sosiaalityö, jälkihuolto ja nuorisotyö, työmuotoina yksilönohjaus, kriisi- ja päihdetyö, seksuaalineuvonta ja seikkailukasvatus (Lapin nuorten tieto- ja neuvontapalvelu). Valtionavustusta Kemin etsivälle työlle myönnettiin vuonna 2011 59 000 euroa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Vuonna 2011 hankkeella oli 30.9. mennessä 82 uutta asiakkuutta ja eri nuoria vuoden aikana 111 kappaletta. Kuukaudessa työskennellään keskimäärin 10-15 eri nuoren kanssa. Nopean toiminnan joukkoihin nimettyjen henki-

löiden taustayhteisöt, kohderyhmät ja toimijat (liite 3) on hankkeessa on kattavasti eritelty (Etsivä nuorisotyö 2011).

Kemin kaupunginvaltuusto on vahvistanut lastensuojelulain 12 § mukaisen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä käsitellyt monialainen työryhmä vaihtui huhtikuussa 2011 kaupunginhallituksen asettamaan moniammatilliseen nuorten ohjaus- ja palveluverkoston. (Kulttuurilautakunta 2011)

KUVIO 1. Lasten ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ja palvelujen tarjoajat. (Etsivä nuorisotyö 2011)

Kemi on myös työstänyt nuorten palvelumallin. Mallintamisen avulla on ollut tarkoitus löytää palveluketjusta sudenkuopat, päällekkäisyydet ja mahdollisuudet. Sen avulla toimijat saavat tiedon siitä miten muut yhteistyötahot nuoren kanssa toimivat. Näin nuori osataan ohjata ja neuvoa oikeiden palveluiden piiriin. Erityisnuorisotyön näkökulmasta kehittämishaasteita tulevaisuudessa ovat ammattitaitoisten työntekijöiden tarve laadukkaiden nuorten palvelujen turvaamiseksi, sekä riittävä tieto nuorten etenemisestä palveluverkostossa palvelujen oikea-aikaisuuden varmistamiseksi. Lisäksi

työpajojen tulee olla riittävän monialaisia ja niillä tulee olla kiinteä yhteys työelämään sekä alueen koulutustarjontaan. Eri toimijoiden tulisi myös tehdä yhteistyötä nuorten palvelujen tuottamisessa ja toimintamallin kehittämisessä. (Aro, Eerikkilä, Rautio, Kujala & Savikuja 2011)

5 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Etsivän nuorisotyön ja monialaisen yhteistyön hankkeita on Suomessa toteutettu ja toteutetaan parhaillaan useita. Varsinaisista monialaista yhteistyötä koskevista tutkimuksista haluaisin tuoda esille Jari Nuutisen Kaarinan kaupungin nuorisopalveluille tekemän kartoituksen Kaarinan kaupungin etsivästä nuorisotyöstä ja monialaisesta yhteistyöstä Tähtitorni-hankkeessa. Tutkimuksen mukaan poikkihallinnollista yhteistyötä tehdään Kaarinassa monella eri tasolla ja kaupungissa toimii useita erilaisia nuorten parissa työtä tekeviä monialaisia työryhmiä. Etsivän nuorisotyön osalta tilanne Kaarinassa on osin vielä jäsentymätön. Haasteena onkin avata etsivän työn roolia yhteistyöverkostolle ja löytää mielekkäät ja toimivat yhteistyön tavat. Etsivä nuorisotyö hakee nuorille suunnatussa palvelukokonaisuudessa Kaarinassa vielä omaa paikkaansa. Kehitystarpeita tutkimuksessa löytyi muutamia. Ensimmäisenä niistä tiedon saaminen nuorista, jotka ovat kiinnittyneet heikosti olemassa olevaan palvelujärjestelmään tai ovat kokonaan niiden ulkopuolella. Heidän tavoittaminen etsivän nuorisotyön menetelmin yhteistyössä muiden nuorten kanssa toimijoiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Lisäksi pitäisi tiedostaa ja tiedottaa palvelujärjestelmän puutteet ja heikkoudet eri viranomaistahoille ja kunnan päättävälle elimille. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tutkimuksen mukaan valmentaa viranomaistahoja kohderyhmälle sopivien palvelujen ja toimenpiteiden suunnitteluun. Lopuksi tutkija toteaa, että Kaarinassa tuntuisi mielekkäältä toteuttaa uudistuneen nuorisolain, sekä jo voimassa olevan lastensuojelulain hengessä monialainen viranomaisryhmä hyödyntäen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa esitettyä toimintamallia. (Nuutinen 2010, 30-31.)

”Yhdenkään monialaisen työryhmän perustaminen ei auta syrjäytyntä, elleivät siinä työskentelevät ihmiset ole sitoutuneita hakemaan yhteisiä keinoja sektorirajojen muodostaminen esteiden raivaamiseen ja aidosti asiakaslähtöiseen toimintatapaan. Etsivän työntekijän palkkaaminen ei auta syrjäytyntä, ellei etsivä työntekijä etsi määrätietoisesti tapoja löytää syrjäytynyt nuori ja luoda häneen luottamuksellinen kontakti. Paras-kin lainsäädäntö, organisaatio ja menetelmä on viimekädessä riippuvainen ihmisistä. Kaikessa toiminnassa tulisi muistaa, että rakenteet ovat ihmisiä varten eikä ihmiset rakenteita varten.” (Nuutinen 2010, 31.)

Monialaista yhteistyötä, sekä lapsi- ja nuorisopolitiikkaa sivutaan myös Pia Tasangon opinnäytetyössä ”Kaikki ovet kyllä aukee ja kaikkeen pääsee, jos on hyviä ideoita ja yhteistyöhaluja”: nuorisotoimen suhde lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaan ohjelmatyöhön kunnissa. Tutkimuksesta käy ilmi, että kunnissa on tehty ohjelmatyötä jo useiden vuosien ja vuosikymmenten ajan. Ohjelmatyöprosesseissa moni asia on vuosien varrella kehittynyt. Ohjelmatyölle on vahva lainsäädännön ja valtakunnallisten ohjelmien tuki. Lapsi- ja nuorisotutkimus ovat viime vuosina kehittyneet ja tarjoavat kuntien käyttöön ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten kokemusmaailmoista sekä hyvinvoinnin ehdoista. Tekniikan kehittyminen puolestaan on helpottanut lasten ja nuorten hyvinvoinnin järjestelmällistä seuranta. Asenteet ja ennakkoluulot ohjelmatyötä kohtaan ovat kuitenkin ennallaan. Monialainen yhteistyö ei ole vielä kaikissa kunnissa itsestään selvyyttä, vaan yhteistyö vaatii rakentamis- ja kehittämistyötä. Keskeistä on ohjelmien toimeenpano ja jalkauttaminen, sillä työn tärkein osa alkaa vasta ohjelman valmistuttua. Edelleen tutkimuksen mukaan nuorisotoimen edustajat kokevat ohjelmatyön tärkeänä. Valtion ohjaus näyttäytyy kuitenkin kuntakentälle sirpaleisena. Ohjeistuksen tullessa usealta eri taholta, joutuvat kunnat miettimään, mihin lähtevät mukaan. Tämä aiheuttaa hämmennystä myös luottamushenkilöissä. (Tasanko 2010, 78-79.) Lisäksi haasteita ohjelmatyölle ovat aiheuttaneet kuntien palvelu- ja rakenneuudistukset sekä resurssien vähyys. Haastattelukunnissa koetaan eri toimialojen välinen yhteistyö merkityksellisenä ja sen edelleen kehittäminen tärkeänä. Ohjelmatyössä nousevat esiin palvelujen yhteen kokoaminen ja palveluprosessien ja -ketjujen kehittäminen, tiedon kokoaminen ja välittäminen sekä päätöksentekoon vaikuttaminen. Nuorisotoimessa esiin nousevat erityisesti ehkäisevän työn, vapaa-ajan palvelujen, yhteisöllisyyden, osallisuuden sekä järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan esiin tuominen. Nuorisotyön näkyvyys ohjelmissa vaihtelee laaja-alaisesta kuvauk-

sesta muutama mainintaan. Useassa ohjelmassa nuorisotoimi nostetaan kumppaniksi muiden palvelujen, kuten koulujen ja lastensuojelun rinnalle. (emt., 2.)

Edellä mainitut tutkimukset ovat valmistuneet ennen 1.1.2011 voimaan tulleita nuorisolain muutoksia, joten oma tutkimukseni poikkeaa niistä jossain määrin. Kemin monialaisesta yhteistyöstä ei aiempia tutkimuksia ole tehty.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tekijä vastaa tutkimusta tehdessään kolmeen peruskysymykseen: millä menetelmällä tietoa kerätään, paljonko sitä tarvitaan ja montako kohdetta/osallistujaa tarvitaan. Vastaukset kysymyksiin ovat sidoksissa tutkimusotteisiin ja tutkimusmenetelmiin. (Kananen 2008, 33.)

Tutkimusotteet voidaan yksinkertaistaen jakaa kvalitatiiviseen eli laadulliseen ja kvantitatiiviseen eli määrälliseen. Tutkimusotteiden sisällä voidaan erottaa alalajeja. Näiden tutkimusotteiden etuja peilataan omaan tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää useampaa tutkimusmenetelmää, jopa useampaa tutkimusotetta. Käytettävät menetelmät liittyvät tiedonkeruuseen, tapausten valintaan, analyysi- ja tulkintavaiheisiin. Niiden pitää olla tieteellisiä, järjestelmällisiä, järkipäisiä ja hyväksytyjä. Menetelmien tulee lisäksi täyttää tieteellisen tutkimuksen kriteerit: objektiivisuus, julkisuus, korjaavuus, kriittisyys, autonomisuus ja edistyvyys. Tutkijan omat mielipiteet tai asenteet eivät saa vaikuttaa tuloksiin, vaan niiden tulee olla lähöisin tutkittavilta. (emt., 55-56.)

Tutkimukseni tilaajaksi sain mutkien kautta Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoiman ja toteuttaman nuorisotyön kehittämishankkeen. MoSpa - moniammatillisuutta sparraamassa – hanke selvittää nuorisotyön asemaa kunnallisessa palvelukentässä ja nuorisotyön haasteita moniammatillisissa verkostoissa eli soveltuu hyvin tutkimukseni yhteistyökumppaniksi. Hanke toimii Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa vuosina 2010 - 2012. Varsinaisia hankekuntia ovat Kajaani, Kiiminki, Kittilä, Ylitornio ja Ylivieska. Kemi ei siis kuulu hankekuntiin, mutta tuottaa etsivän työn ja nuorten palvelumallin edelläkävijänä arvokasta tietoa hank-

keen muille kunnille. Kohderyhminä hankkeessa ovat kuntien nuorisotyöntekijät ja muut kuntien palvelujen tarjoajat, joiden toiminta koskettaa nuoria. Hankkeen tavoitteena on kehittää moniammatillisia ja ehkäiseviä toimintamalleja nuorisotyöhön lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen kohtaamisen tueksi ja palvelutuotannon kehittämiseksi. Edelleen hankkeen tavoitteena on kunnallisen nuorisotyön kehittäminen, nuorisotyön aseman ja merkityksen vahvistaminen, nuorisotyöntekijöiden ammatti-identiteetin tukeminen, ehkäisevän ja moniammatillisen nuorisotyön lähtökohtien selkiyttäminen, sekä sparraamalla edistää käytännön toimintamallien kehittymistä moniammatillisen yhteistyön kautta. Yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa MoSpa – hanke kartoittaa jo olemassa olevia hyviä moniammatillisia käytäntöjä. Tähän kartoitukseen pohjautuen laaditaan paikallisiin tarpeisiin sopivat koulutuskokonaisuudet. Rahoitusta hanke saa ESR:lta ja kansallisina rahoittajina toimivat Kainuun ja Lapin ELY-keskukset. (MoSpa-hankkeen kotisivut 2012)

Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisin menetelmin eli tutkimusotteena oli laadullinen tutkimus. Hyödynsin tiedonkeruussa teemahaastatteluja, joiden avulla selvitin miten monialaista yhteistyötä Kemissä tekevät nuorisotilatyön tiimi ja työpajatoiminnan tiimi kokevat työn toimineen ja toimivan tällä hetkellä. Haastattelin erikseen jokaista neljää nuorten kanssa työtään tekevää ammattilaista. Haastateltavista kaksi tekee etsivää nuorisotyötä, kaksi nuorisotilatyötä. Kysymykset olivat kaikille samat, mutta niitä käytiin läpi melko vapaamuotoisesti. Kaikki haastattelut kestivät lähes tunnin ja lisäksi asiaa olisi ollut. Olin erittäin iloinen siitä, kuinka omakseen kaikki haastateltavat asian ottivat ja todella paneutuivat vastaamiseen. Kysymyksiin vastattiin ajatuksen kanssa ja itselleni päällimmäiseksi jäi tunne asiansa osaavista, nuorten asialla aidosti olevista ihmisistä. Haastattelut nauhoitin ja litteroin. Aineiston olen analysoinut teemoittelun keinoin. Seuraavassa avaan tarkemmin toteuttamiani menetelmiä.

6.1 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tiedon keruun instru-

menttina suositaan ihmistä. Täydentävän tiedon hankinnassa jotkut tutkijat käyttävät myös lomakkeita ja testejä. Tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia eli edetään yksittäisistä havainnoista tuloksiin. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkimuksessa suositaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Tällaisia metodeja voivat olla muun muassa teemahaastattelu, osallistava havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tutkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi 2001, 160.) Aineiston analyysi on Mayersin (2002) mukaan koko tutkimusprosessin eri vaiheissa mukana oleva, tutkimusprosessia ja tiedonkeruuta ohjaava toiminta. Menetelmänä laadullinen tutkimus on joustava. Se antaa tutkijalle erilaisia mahdollisuuksia ja polkuja toimia ja edetä tilanteen mukaan. (Kananen 2008, 24-27.)

Opinnäytetyöni aiheen varmistuttua tutkimusotteeksi valikoitui melko pian laadullinen menetelmä. Kemin monialainen yhteistyöverkko on suhteellisen laaja, joten kohdejoukon rajaaminen oli tärkeää. Alkukartoituksessa sain selville, että Kemin nuorisotyössä toimii kaksi tiimiä, nuorisotilatiimi ja työpajatoiminnan eli etsivän työn tiimi. Heidän haastattelemisensa oli tutkimuksen kannalta oleellisinta. Hetken harkitsin kyselylomakkeen lähettämistä myös muulle monialaista yhteistyötä tekeväälle verkolle. Tällöin kyseessä olisi ollut monimenetelmäinen tutkimus eli triangulaatio. Luovuin ajatuksesta kuitenkin arveltuani sen olevan liian laaja ja vaativa ensimmäisen tutkimukseni menetelmäksi. Lisäksi katsoin saavani kahden tiimin perusteellisista haastatteluista tutkimukseni kannalta tarpeelliset tiedot.

6.2 Teemahaastattelu

Teoreettisen viitekehyksen kanssa sopusuunnassa oleva tiedonkeruumenetelmä on tärkeä ja kauaskantoinen ratkaisu. Koska laadullisessa tutkimuksessa ilmiötä tarkastellaan monelta taholta, on sille luonteenomaista kerätä aineistoa, joka tekee mahdollisimman monenlaiset tarkastelut mahdolliseksi. Kvalitatiiviselle aineistolle ominaista

on sen ilmaisullinen rikkaus, monitasoisuus ja kompleksisuus. Tilastoaineistoon verrattuna kvalitatiivinen aineisto onkin erikoislaatuista, pala tutkittavaa maailmaa. (Alasuutari 2011, 83-87.)

Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, dokumentit, haastattelut, toimintatutkimus ja tapaustutkimus (Kananen 2008, 57.) Näistä valitsin menetelmäksi haastattelun. Haastattelu on eräänlainen keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla. Tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan haastateltavalta selville häntä kiinnostavat asiat. Haastattelutyypit voidaan jaotella strukturoituun, puolistrukturoituun, teemahaastatteluun, avoimeen haastatteluun ja ryhmähaastatteluun. Jako tapahtuu sen mukaan kuinka tiukasti kysymykset on etukäteen muotoiltu ja miten paljon haastattelija ohjaa haastattelutilannetta (Eskola & Vastamäki 2010, 26-29.) Haastattelun kysymyksillä pyritään valottamaan ja saamaan tietoa varsinaisista tutkimuskysymyksistä ja siten ratkaisemaan varsinainen tutkimusongelma. Ilmiöstä ennakkoon saatava tieto ratkaisee haastattelun muodon. Mitä vähäisempi tiedon määrä, sitä yleisluontoisemmat kysymykset. Jo olemassa olevaa tietoa ja teoriaa voidaan täsmentää yksityiskohtaisilla vastausvaihtoehtoilla. (Kananen 2008, 73-74.)

Koska päätin rajata tutkimukseni haastattelut Kemin nuorisotoimessa neljään henkilöön, päätin käyttää menetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelussa aihepiirit, teema-alueet on etukäteen määrätty. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys kuitenkin puuttuvat. Haastattelija varmistaa, että etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus vaihtelevat. (Eskola & Vastamäki 2010, 28-29.) Teemahaastattelussa saadun tiedon syvällisyys riippuu haastattelijan taidoista. Kysymykset tuovat näkemystä ilmiöön, uusilla kysymyksillä haastattelija voi saada siitä lisää tietoa. Haastateltavat valitaan harkinnanvaraisesti, tiedon saantia silmällä pitäen. Teemahaastattelun ennakkovalmisteluilla on kaksi puolta. Liiallinen kaavamaisuus voi kahlita tai himmentää tilanteen aitoutta. Jos tilanne on haastattelijalle uusi, on jonkinlainen runko kuitenkin hyvä olla tukena. (Kananen 2008, 74-79.)

Haastattelun onnistumiseen ja siihen suostumiseen vaikuttaa jossain määrin se, miten ensimmäinen viesti pyynnöstä menee haastateltavalle. Eri tapojen, puhelun, kir-

jeen tai sähköpostin välillä tapahtuva valinta riippuu myös tutkimuksen aiheesta. (Eskola & Vastamäki 2010, 40.) Itse otin haastateltaviin yhteyttä sähköpostilla. Yhden kanssa olin lisäksi yhteydessä puhelimitse. Haastatteluaikat ja paikat saimme sovittua vaikeuksitta. Kävin tapaamassa kaikkia haastateltavia heidän työpaikoillaan, joissa haastattelulle oli varattu rauhalliset paikat. Kahdessa haastattelussa paikalla oli kolmaskin henkilö. Toisessa opiskelija oli kuuntelemassa, toisessa toinen nuorisotyöntekijä taustatukena. Haastateltavien kotikentillä tehtävillä haastatteluilla on suurempi mahdollisuus onnistua. Tila on haastateltavalle tuttu ja turvallinen, hänen omaa valtakuntaansa. Mikäli tilavalinta aiheuttaa haastateltavalle epävarmuutta, ei tutkija useinkaan pääse niin lähelle häntä kuin toivoisi. (emt., 30-31.)

Laadin haastattelua varten teemahaastattelulomakkeen. Neljän pääotsikon alle sijoituvilla, täsmäntävillä kysymyksillä hain tutkimusongelmaan perustuen tutkimuskysymyksiini vastauksia. Teemarunko voi sisältää kolmentasoisia teemoja. Ylimmällä tasolla ovat aihepiirit, toisella tarkentavia, teemaa pilkkovia apukysymyksiä ja kolmannella yksityiskohtaiset pikkukysymykset. Kolmas taso otetaan käyttöön vain, jos aiemmat eivät tuota vastausta. Jos haastateltavalla ei ole asiaan mielipidettä, ei vastausta kannata jäädä tivaamaan. (mt., 38.) Aihealueet etenivät loogisessa järjestyksessä yhteistyön muodoista ja työmenetelmistä tapahtuneiden muutosten kautta kehittämistarpeisiin ja tulevaisuuden haasteisiin. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, joihin lähetin jokaiselle kysymykset etukäteen. Tämä siksi, että arvelin siten saavani kysymyksiin harkittuja vastauksia. Pyysin myös etukäteen luvan nauhoittaa haastattelut. Kaikki haastattelut olivat noin tunnin mittaisia ja aika meni todella nopeasti. Keveydestä rupattelusta siirryttiin luontevasti kysymyksiin. Jos ilmassa pientä jännitystä puolin ja toisin olikin, haihtui se nopeasti. Asetin haastattelulomakkeen pöydälle ja muistutin haastateltavaa siitä, että se on runko, jota voimme vapaasti käydä läpi. Haastateltavat etenivätkin usein kysymyksissä itse seuraavaan, ikään kuin ajatuksen johdattamina. Tilanteet olivat jouhevia ja itselleni jäi niistä oikein hyvä tunne.

6.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysiä on pidetty kautta aikojen laadullisen tutkimuksen suurimpana haasteena. Laadullinen tutkimus on luova prosessi ja vaatii tutkijalta äärimmäistä herkkyyttä omaan aineistoonsa. Koska tutkimuksen tavoitteena on inhimillisen ymmärryksen lisääminen, on tutkijan kyettävä tulkitsemaan saamiaan tuloksia. Oivaltava tulkinta syntyy teorian ja empirian vuoropuhelusta. Tämä toteutuu ainoastaan, jos tutkija kykenee rakentamaan aineistosta tutkimustehtävän kannalta uutta tietoa ja ymmärrystä. (Syrjäläinen & Eronen & Väri 2007, 8.)

Laadullisessa analyysissä aineistoa tarkastellaan usein kokonaisuutena. Analyysi vaatii tilastollisesta tutkimuksesta poikkeavaa absoluuttisuutta. Johtolangoiksi eivät kelpaa tilastolliset analyysit. Kaikki selvittävään kuvioon tai mysteeriin liittyvät seikat tulee selvittää niin, etteivät ne ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa. (Alasuutari 2011, 38.)

"Laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Tällaisen erottelun voi tehdä vain analyttisesti; käytännössä ne nivoutuvat aina toisiinsa." (Alasuutari 2011, 39.)

Laadullisen tutkimuksen arvoituksen ratkaiseminen on "ymmärtävää selittämistä", muuhun tutkimukseen ja teoreettisiin viitekehyksiin viittaamista. Havaintojen pelkistämässä keskitytään "olennaiseen" ja yhdistetään raakahavaintoja. (emt., 51.) Aineiston analyysimenetelmiä on useita. Koodauksesta, aineistolähtöisestä analyysistä, teorialähtöisestä analyysistä, abduktiivisesta analyysistä, kvantifioinnista, teemoittelusta ja sisällönanalyysistä valitaan omaan tutkimukseen tarkoituksenmukaisin. (Kananen 2008, 90-94.) Teemahaastattelussa kynnyks aineistosta analyysiin ei ole niin korkea kuin usein laadullisen aineiston kanssa. Aineisto analysoidaan useimmiten teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Litteroinnin eli puhtaaksi kirjoittamisen jälkeen aineiston voi järjestää uudestaan teemoittain. (Eskola & Vastamäki 2010, 43.) Teemahaastattelut toteutetaan teemoittain, mutta aineistosta saattaa nousta uusiakin teemoja. Raportissa voidaan esitellä teemojen yhteydessä vastaajien tekstisisäättejä. (Kananen 2008, 91.)

Analysoin haastatteluista saamani aineiston teemoittelemalla. Litteroituani kaikki haastattelut tekstiä oli kolmisenkymmentä sivua. Alun perusteellisuuden jälkeen, päätin ensimmäisen haastattelun jälkeen jättää turhat pikkusanat pois. Tämä helpotti myös itse analyysiä huomattavasti. Otin teemoittelun huomioon jo litterointivaiheessa kirjoittaen kysymykset tekstiin ja alleviivaten ne. Raporttia kirjoittaessani pidin kaikki haastattelut auki ja palasin niihin aina uudelleen. Itse analyysissä pidin kahden haastattelun tiimin vastaukset pääsääntöisesti erillään, koska vastauksetkin olivat niiltä osin hyvin yhteneväisiä. Haastatteluissa nousi esiin niin hienoja ajatuksia, että sitaattien valinta oli todella vaikeaa. Päädyinkin sitaattien sijaan kirjoittamaan paljon hyviä mielipiteitä tekstiin. Tutkimukseni eteni monialaisen yhteistyön teorian kautta aineistoon. Teoriaosuus raportissani ohjasi täten myös hyvin pitkälle teemahaastattelun kulkua. Itselleni tämä tuntui luontevimmalta tavalta tehdä tämä tutkimus ja toimikin lopulta hyvin.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Monialaisen yhteistyön työmuodot nuorisotyössä

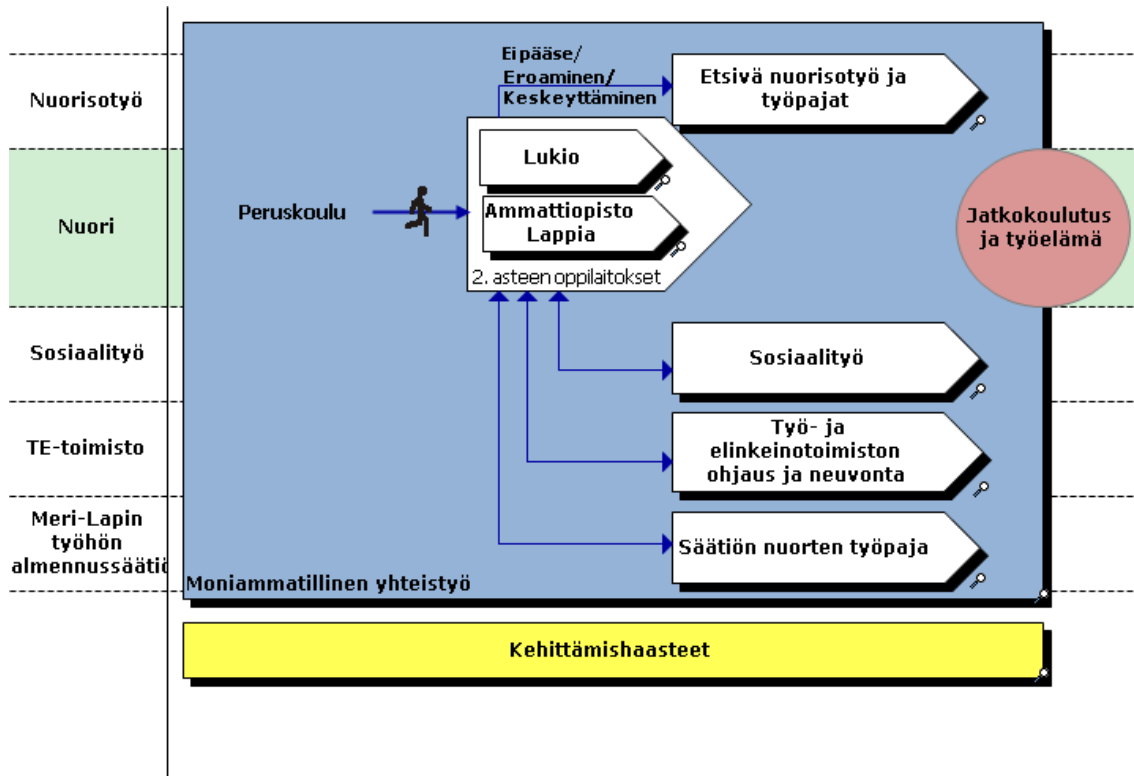
Tutkimuksessa haastattelin Kemin monialaista yhteistyötä tekevää neljää ammattilaista. Useita vuosia alalla työskennelleistä haastateltavista kaksi oli sosionomeja (AMK), yksi yhteisöpedagogi (AMK) ja yksi nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja.

7.1.1 Yhteistyökumppanit

Haastateltavien monialaiset yhteistyökumppanit vaihtelevat työnkuvasta riippuen hieman. Nuorisotilatyötä tekevien pääasiallisia yhteistyökumppaneita ovat lähikoulut. Näistä toisen koulun kanssa tehtävä työ on tiivistä ja toimivaa. Oppilashuoltoryhmän kautta yhteistyökumppaneiksi muodostuvat opettajien ja rehtorin lisäksi sosiaalityöntekijä ja kouluterveydenhoitaja. Koulukuraattoriin ja opinto-ohjaajaan on molemmilla työntekijöillä yhteys. Seitsemäs luokkalaisten vierailu opinto-ohjaajan kanssa syksyisin on ollut hyvä keino madaltaa uusien nuorten kynnystä tulla nuorisotilalle. Koulujen lisäksi pääasialliseksi yhteistyökumppaniksi nousee sosiaalitoimi ja työhön nimetty

sosiaalityöntekijä siellä. Yhteistyö samojen sosiaalityöntekijöiden kanssa koetaan työtä helpottavaksi ja nopeuttavaksi. Lisäksi haastateltavat mainitsivat hyväksi yhteistyökumppaneiksi poliisin ja kolmannelta sektorilta erityisesti Partion, sekä nuoriso- ja liikuntajärjestöt. Poliisin vierailut alueiden pihatapahtumissa, kouluilla ja nuorisotiloilla on koettu miellyttäväksi tapahtumiksi. Poliisi osallistuu pyydettyäessä myös jonkin asian tiimoilta tarvittaessa kokoon kutsuttuihin monialaisiin verkostopalaveriiniin. Partiolaisilla on yhdeltä nuorisotilalta varattuna salivuoro. Lisäksi heidän kanssaan on suunnitteilla ohjaajavaihtoa. Yksi haastateltava toimii aktiivisesti Nuorisoasiainneuvottelukunnassa, jonka myötä on yhteistyössä kaupunginhallituksen- ja valtuuston, sekä kansliajohtajan kanssa. Saman haastateltavan vastuualueeseen kuuluvat lisäksi liikennepuiston toiminta, kulttuurinen nuorisotyö, sekä lasten ohjattu päivätoiminta. Toiminta tuo mukanaan yhteistyökuvioita Lasten kulttuurikeskus Sarjoksen, teatterin, musiikkiopiston ja kirjaston kanssa. Muita esille tulleita yhteistyökumppaneita ovat ELY-keskus, nuorten päihdetyöntekijä, vastaanottokeskus, maahanmuuttajayhdistys, Meri-Lapin Majakka ry, seurakunta, sekä yrityspuolen toimijoita.

Työn erityisen luonteen ja asiakaskunnan ikäjakauman vuoksi etsivien yhteistyökumppanit poikkeavat nuorisotilatyötä tekevien vastaavista. Voimakkaimmin nousevat esille sosiaalitoimi ja työvoimahallinto. Nuoret ohjataan etsivien avun piiriin pääsääntöisesti sosiaalitoimiston kautta. Se onkin yhteistyökumppaneista suurin. Sosiaalityöntekijöiden kanssa käydään työpaineina nuorten luona kotikäynneillä. Yhteistyötä tehdään sosiaalitoimistossa yleensä samojen henkilöiden kanssa. Toiseksi suurimmaksi yhteistyökumppaniksi muodostuu etsiville työpajatoiminnan harjoittelusopimusten tiimoilta työvoimahallinto. Lisäksi toisen asteen koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on yhteisten asiakkuuksien vuoksi merkittävää. Kuraattori voi olla mukana myös kotikäynneillä. Muita yhteistyökumppaneita ovat paikalliset työpajat, mielenterveys-toimisto, A-klinikka ja Meri-Lapin työhönvalmennussäätiö. Molemmat haastateltavat korostivat, että yhteistyöverkot ovat selkeät. Yhteistyökumppaneissa on henkilöt, joiden kanssa työtä tehdään ja joiden kanssa homma toimii.

KUVIO 2. Kemin nuorten palveluprosessi
(Aro, Eerikkilä, Rautio, Kujala & Savikuja 2011)

7.1.2 Roolit

Nuorisotilatyötä tekevät kokevat roolien yhteistyössä olevan selkeät. Haastateltava mainitsee vaihtuvista työtehtävistään johtuen olevansa joskus toteuttaja, mutta joskus myös suunnittelija ja asiantuntija.

"Mutta ylipäätensä se tietojen vaihtaminen ja yhdessä tekeminen, niin sekin on semmonen aika hyvä rajoja rikkova juttu, ettei pelkästään puuhastella siellä omiaan. Tämmönen työryhmien kokoaminen, tämmösten tyttöryhmien kokoaminen, niin mun mielestä se on ...onko se nyt sitä poikkihallinnollista yhteistyötä..antaa lisäarvoa nuorten eteen tehtävälle työlle." (H2)

Etsivä nuorisotyö on haastateltavien mukaan löytänyt oman paikkansa ja roolinsa Kemin ohjaus- ja palvelujärjestelmässä. Muut viranomaistahot ovat oppineet käyttämään etsivää nuorisotyötä työvälineenä oman työnsä helpottamiseksi ja parantami-

seksi. Roolit ovat selkeät. Jokaisella on oma ammattitaitonsa ja lähtökohta riippuu nuoren tilanteesta ja nuoren tarpeesta.

”Ympärihankitaan niitä ihmisiä, joita siihen tarvitaan. Siihen ei valmiiksi kerätä jotain isoa joukkoa ja katsota, että kenen kanssa tehdään vaan se menee niin päin, että se joka siihen nuoreen törmää ensimmäisenä niin se miettii, kenen yhteistyöstä sille olis apua ja pyytää niitä mukaan.”
(H3)

Haastateltavista kolme kokee roolien yhteistyössä olevan tasavertaiset. Nuorisonohjaaja kertoo kuitenkin joutuneensa tekemään paljon työtä oman ammattialansa arvostuksen puolesta. Joidenkin ammattialansa edustajien kohdalla vähättelyä yhä hänen mukaansa esiintyy. Yksi haastateltavista kokee, etteivät roolit voikaan olla tasavertaiset. Nuorisotyöntekijät tekevät pääsääntöisesti töitä iltaisin, joten yhdessä suunnitellut toiminnot jäävät yleensä heidän toteutettavikseen. Hieman tilanne on kuitenkin hänen mukaansa viime aikoina muuttunut. Haastateltavat pitävät Kemissä pieniä piirejä yhteistyön kannalta etuna. Kaikki tuntevat toisensa ja toistensa työtavat. Jokaisella taholla on nuoren tilanteeseen oma näkökulmansa, josta tilannetta lähestyy. Yhteistyö sujuu jouhevasti ja toisten arviokykyyn luotetaan. Jos yhteistyö joidenkin kanssa ei jostain syystä suju yhtä hyvin, sen katsotaan olevan enemmän persoona- kuin työyhteisökysymys.

”Ilman yhteistyöverkostoa ja niitä kumppaneita etsivää nuorisotyötä on kunnassa mahdotonta tehdä tai voi sitä yrittää...mutta ei se saavuta niitä tavoitteita, mitä etsivälle työlle on asetettu, eikä palvele nuoria.” (H4)

Hallinnollisten rajojen rikkomista haastateltavien näkemyksen mukaan yhteistyössä syntyy, kun nähdään asiakkaan tarve. Omissa piireissä puuhastelu olisi resurssien tuhlaamista. Kohderyhmän ollessa yhteinen on yhteistyökin tiivistynyt. Virastoista ulostulemisessa ja jalkautumisessa Kemissä nähdään olevan edelläkävijä.

7.1.3 Oma kokemus yhteistyössä onnistumisesta

Kaikki haastateltavat kokevat onnistuneensa monialaisessa yhteistyössä. Ihmiset ovat tulleet tutuiksi ja pääsääntöisesti puhutaan samaa kieltä. Työtä tekevät luottavat

toisiinsa ja toistensa arvostelukykyyn. Haastateltavat kokevat, että heitä selkeästi koskettavissa asioissa myös nuorisotyön ääntä kuullaan. Muista poikkeavista työajoista huolimatta yhteistyö sujuu. Etsivässä työssä Kemian tilanne on hyvä. Paljon on yritetty ja työtä tehty, siinä myös onnistuen. Tästä osoituksena muualta tuleva positiivinen palaute.

”Jokapaikassahan ei mennä ovien taakse ja kyllähän meille tulee muilta etsiviltä puheluita, että menettekö te ihan oikeasti sinne oven taakse. Kyllä me mennään, ei sisälle tukita, mutta oven taakse mennään. Paljon positiivista palautetta on tullut kentältä ja luulen, että sen vuoksi koska se yhteistyöverkosto toimii.” (H4)

Taannoisella vierailulla todettu sattumanvarainen yhtäläisyys Helsingissä toteutettavan etsivän työn mallin kanssa toimii.

”Kun muita kuntia kuuntelee, niin ei läheskään kaikilla ole sama tilanne. Senkin vuoksi me ollaan nyt mukana Kemistä ja itse asiassa Lapista ainoat etsivät, eikä siinä taida olla kuin Tampere ja Turku, että ihan näitä kymmenen vuotta etsivää työtä tehneet, että vähän eri pohjalta. Muutama etsivä ja HUMAK:in lehtoreita Tornion kampukselta ja Joensuusta ...on, tämmönen pieni työryhmä...suunnitellaan tuolla Helsingissä tämmöstä kymmenen opintopisteen laajuista etsivän työn koulutusta, tämmöstä erityiskoulusta, että siihen päästiin sitte vaikuttamaan. Että se oli semmonen, että ehkä tuolla jossakin isossakin kaupungissa on huomattu, että mitä täällä Kemissä tehdään. Kyllä nämä on niitä, että kokee onnistuneensa siinä monialaisessa työssä, kun tulee tämmösiä pieniä juttuja, jotka nostattaa sitten.” (H4)

7.1.4 Työmuodot

Työmuodoista kaikki haastateltavat mainitsivat puhelut, sähköpostin ja palaverit. Palaverit johtavat tarvittaessa jatkotoimenpiteisiin. Muutaman kerran vuodessa kokoontuu myös isompi joukko nuorisotyötä tekeviä vaihtamaan kuulumisia ja puhumaan uusista käytänteistä. Lain määrittämä ohjaus- ja palveluverkosto on kokoontunut kaksi kertaa viime vuonna. Ohjaus- ja palveluverkoston alaisuudessa Kemissä toimii myös nuorten palveluprosessien mallinnusryhmä. Etsivällä työllä on oma tiimi, johon kuuluu etsivän työn lisäksi kolme työpajaa ja esityöpaja. Kerran kuussa kokoontuva tiimi tekee päätöksiä, jotka hyväksyy esimies. Etsivät tekevät työtään työpareina. En-

simmäinen kontakti nuoreen otetaan aina parina, jonka jälkeen nuori ohjautuu jom-
malle kummalle.

”Ensitapaamisessa ollaan molemmat, jotta naamat tulee tutuksi. Siinä tavallaan kun ei ole mitään pakkokeinoa, ei ole mitään semmosta, että ei voi muuta kuin myydä itensä sille nuorelle, että luota minuun sen verta, että mää oon oikeesti sun asialla. Siinä sille nuorelle itelleen tarjoutuu se tilanne, että kumman se valitsee. Siitä se lähtee paljon luontevammin ja jouhevammin liikkeelle.” (H3)

Koulutuksia haastateltavat kertovat järjestettävän tarpeen mukaan. Varsinaisille yhteisille koulutuksille ei välttämättä nähdä tarvettakaan. Lähialueen työpajapäivillä, koulutuksissa ja seminaareissa kiertävät yleensä samat ihmiset, jolloin tauoilla puhutaan omasta työstä laajemmassakin mittakaavassa. Asiakaspalavereiden jälkeen vaihdetaan kuulumisia. Yksi haastateltava kertoo yhteistyökumppaneita ja verkostoja olevan niin paljon, että jos kaikkien kanssa vielä omien koulutusten lisäksi kokoontuisi, ei aika riittäisi kaikkeen.

”Tietenkin kun täällä täytyy olla ajan hermolla, että mitä täällä maailmalla tapahtuu yleensäkin, niin aina sen mukaan nousee esille näitä juttuja, että koska ehkä voidaan kokoontua ja milloin joku kutsuu koolle.” (H2)

7.2 Yhteistyön muutokset

Haastateltavan mielestä yhteistyö sujuu, kun kaikkia pidetään tasavertaisina. Nuorisonohjaajiin suhtautumisessa hän näkee kuitenkin edelleen parannettavaa.

”Se, että ehkä vähän huonommin on se, mikä ei ehkä mun kohalla oo, että mutta ehkä monen muun, että niinkö monesti kyllä se nuorisonohjaaja joutuu ajattelemaan, että jumalauta, eikö mua oikeesti oteta tosisaan...että nuorisonohjaajaa pidetään semmosena kylän pellenä, että kyllä se nuorisonohjaaja, että ei niinkö arvosteta sitä hänen ammattitaitoansa, pidetään, että se on semmonen puuhastelija.” (H1)

Vuoropuhelun toimivuus riippuu organisaatiosta ja yhteistyökumppanista. Kaupungin kanssa tapahtuvassa yhteistyössä koetaan nuoria koskevan lakimuutoksen (liite 2) jälkeen nuorisotyöntekijöitäkin kuultavan paremmin. Viranomaisetkaan eivät enää

pyöri vain omissa ympyröissään, vaan ovat laajentaneet reviiriään ”alaspäin”. Siihen kuinka hyvin osapuolet kuuntelevat toisiaan vaikuttaa myös raha. Onko sillä joka maksaa, oikeus olla eniten äänessä? Yhteistyökuvioissa ikävänä koetaan myös henkilövaihdokset. Kun tuttu yhteyshenkilö henkilö vaihtuu toiseen, on uuden kanssa hetken vaikeampaa ja hitaampaa toimia. Samojen asioiden kertaaminen aina uudelleen koetaan työlääksi. Työnjaon ja vuoropuhelun koetaan silti toimivan paremmin kuin ennen. Rajoitteet on opittu ymmärtämään puolin ja toisin.

”Jos olis enemmän väkeä, niin mikä ettei, mutta kun meillä ei ole näitä ihmisiä varaa irrottaa, toteuttaa jotain ohjelmaa jollekin ryhmälle. Tää on ihan selvästi oivallettu, yhteistyökumppanit ovat oivaltaneet, ettei meillä ole niin paljon väkeä. Kun tietää sen, että mahdottomiin ei pystytä ja tiedetään, että jokaisella on kuitenkin se oma työ ja ne yhteistyössä tehtävät jutut on ehkä kuitenkin vähän ylimääräistä, niin jokainen tietää että sieltä ei ole sitä yhtä ihmistä noin vaan irrotettavaksi projektiin tai hankkeeseen tai ryhmän vetäjäksi. Se on minusta ollut tähän liittyen semmoinen hyvä juttu, sen kaikki tietää. Ei ole toimijoita joilla on ylimääräisiä ihmisiä reservissä odottamassa tämmösiä juttuja tai siellä olis toimettomia ihmisiä.” (H2)

Viranomaisten jalkautuminen virastoistaan on ollut positiivinen muutos. Tästä saavat kiitosta myös ammattipistojen opinto-ohjaajat. Jos nuoren asioihin ei puututa nopeasti, saattaa hän lyhyessäkin ajassa velkaantua pahasti. Tässä asiassa yhteistyö opinto-ohjaajien kanssa on ollut ratkaisevaa. Yhteistyössä tunnistetaan myös ne, jotka tekevät työtä sydämellään.

”Kyllä sen herkästi huomaa, että jos on töissä ...jos rumasti sanoo, niin palkan vuoksi. Niillä ei sitten ole muutakuin se, että niille on annettu jotkut tietyt kiintiöt, jotka täytyy täyttää...niin ja niin monta asiakastapaamista tietyssä ajassa, ne huomaa. Mutta ne on valikoitunut tästä yhteistyöverkostosta vähän sinne laitamille, jos ei kokonaan ulos. Mielummin tehdään niitten ihmisten kanssa, joiden kanssa se homma toimii.” (H3)

Sosiaalitoimiston kanssa yhteistyö on parantunut ja kynnys olla yhteydessä heihin on entisestään madaltunut. Hallinnollisten rajojen rikkomisella on katsottu olevan yhteistyöhön suotuisa vaikutus. Sen sijaan yhteistyö työvoimahallinnon kanssa on haasteltavien mielestä vaikeutunut huomattavasti.

”Yksi mikä on muuttunut on työvoimahallinto tai tämä TE-keskus. Se on muuttunut ja se on vaikuttanut meidän työhön monella tavalla. Olen kyllä

sanonut tuolla ihan ELYnkin ihmisille, että asiat voi tehdä hankalasti tai erittäinkin hankalasti, ajattelematta sitten kuitenkaan välttämättä käyttäjän parasta. Siihen on nyt törmätty pitkin viime kevättä ja syksyä, että tavallaan nämä segmentti uudistukset ja muut. Jos kehittämisen tarkoituksena on parantaa palvelua, niin TE-keskuksen kohdalla on toimittu ihan päinvastoin. Jos on tarkoitus parantaa palvelua ja niiden saatavuutta, niin näin ei ainakaan ole käynyt ja siitä on annettu ihan suoraa palautetta sinne ja se on vaikeuttanut työtä.” (H4)

Muuten vuoropuhelu yhteistyökumppaneiden kanssa koetaan toimivaksi. Asioista keskustellaan ja näkemyksiä on paljon. Jokainen tekee työtä persoonallaan, asioita halutaan kehittää ja parantaa. Paikallaan junnaamista ei yhteistyöverkostoissa koeta olevan. Tämä onkin tarpeellista, sillä työtä riittää.

”Onhan meillä tosi isot ongelmat, että meillä on tosi iso määrä nuoria toimeentulokiasiakkuudessa ja pikäaikaisia asiakkaita. Työttömiä nuoria on paljon, ammatittomia nuoria on paljon, että työsarkaa riittää. Jotakinhan on tehtävä, että semmonen katkeaisi ja että saataisi jonkinlainen toimivampi homma sitten.” (H4)

7.3 Yhteistyön kehittämisalueet

Haastateltavan mielestä kaikkien yhteistyön osapuolten tulisi olla tasapuolisessa asemassa riippumatta siitä, onko järjestöstä, kunnasta tai valtakunnalliselta tasolta. Kaikilla tulisi olla oikeus äänen käyttöön ja kaikkien oltava samalla viivalla. Toinen haastateltava toivoisi paikallisen koulun kanssa tehtävän yhteistyön olevan tiiviimpää. Myös ajatus sosiaalityöntekijän säännöllisestä vierailusta nuorisotilalle on jäänyt valittavasti suunnitteluasteelle. Nuorten ja sosiaalityöntekijän kohtaaminen vapaamassa toimintaympäristössä olisi kaikkien etu. Yhteistyökumppaneilta toivotaan ymmärrystä siinä, että ilta- ja viikonlopputyötä tekevä ei aina välttämättä ole tavoitettavissa heti aamulla tai vapaapäivien vuoksi edes virka-aikaan. Etsivässä työssä haastateltavien mielestä yhteistyö pääsääntöisesti toimii, mutta he toteavat myös että aina on varaa parantaa ja tehostaa toimintaa. Resurssit koetaan omalla kohdalla riittäviksi, sen sijaan sosiaalitoimen ja TE-keskuksen resurssit nuorten kanssa tehtävässä työssä riittämättömiksi. Kemin nuorten palveluprosessin mallinnuksen on koettu auttavan käytännön työssä. Mallinnuksessa avatut työvaiheet osoittavat, mitä kukin tekee ja näin päällekkäinen työ jää pois. Mukaan toivotaan lisää innokkaita tekijöitä,

jotka ottaisivat työn oikeasti omakseen. Toisaalta todetaan, ettei ehkäisevää ja korjaavaa työtä tekevien aktiivisuus yksin riitä, vaan nuorille tulisi olla tarjota työtä.

”Olen monta kertaa ajatellut, että kyllä tämän päivän nuorten tulevaisuudennäkymä on paljon lohduttomampi kuin silloin . . . vaikka minäkin olen laman lapsi, yhdeksänkymmentäluvun elänyt juuri siinä vaiheessa. Ne on niin paljon vähentyneet ne nuorten työpaikat ja ne on niin lyhyitä pätkiä, että ne nuoret ei kerkeä vielä siinä ajassa oppimaan sitä, että ...niille ei tule tavallaan selkäyttimeen sitä ajatusta, että ollaan töissä ja saadaan rahaa, joka sitten mahdollistaa jotakin semmosia juttuja, joita ei pystyis muuten tekemään. Sitten on sekin, että jos ei pääse, niin kyllähän se alkaa lyömään mieltä matalaksi.” (H3)

Haastateltavien näkemykset Kemin monialaisen yhteistyön kokonaiskuvan näkemisestä poikkeavat hieman toisistaan. Katsotaan, että mallinnuksen avulla kaikkien yhteistyössä mukana olevien pitäisi nähdä kokonaiskuva. Mallinnuksesta käy selville paitsi mitä tehdään ja mitä on jo tehty, mutta myös se, mitä ei ole tehty ja mikä ei toimi. Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston ja sen puheenjohtajan katsotaan myös näkevän kokonaiskuvan. Yksi haastateltava katsoo hallitsevansa kokonaiskuvan jo senkin vuoksi, että ei halua jumiutua vain omalle osa-alueelleen. Nuorisotoimisto ja erityisesti nuorisosihteeri siellä mainitaan. Palaverit ja yhteydenpito verkoston kanssa auttavat haastateltavien mukaan hallitsemaan kokonaiskuvaa.

Kaksi haastateltavaa kertoo saavansa työnohjausta tarvittaessa. Kumpikaan ei ole sitä kuitenkaan kokenut toistaiseksi tarvinneensa. Kahdella muulla haastateltavalla ei työnohjausta ole, eivätkä he tällä hetkellä välttämättä näe sille myöskään tarvetta. Se, että työtä tehdään työparina, antaa mahdollisuuden tilanteiden purkuun. Lisäksi avoimessa ilmapiirissä ja hyvässä työyhteisössä saa ilmaista itseään vapaasti. Tapaukset muiden samaa työtä tekevien kanssa koetaan myös hyväksi keinoksi käydä yleisellä tasolla ongelmia ja epäkohtia läpi. Eri paikkakuntien ammattilaiset toimivat näin vertaistukena toisilleen.

7.4 Yhteistyön tulevaisuuden haasteet

Suurimpana tulevaisuuden haasteena kaksi haastateltavaa näkee selkeästi taloudelliset resurssit. Työtä tehdään minimihenkilökunnalla jo nyt, eikä tulevaisuus näytä

valoisammalta. Haastateltava toteaa, että jo kahden työntekijän lisääminen tiimiinsä auttaisi. Kenenkään ei tarvitsisi työparin ollessa vapaalla tai sairaana tehdä työtä yksin. Samoin erilaisten ryhmien järjestäminen mahdollistuisi ihan eri tavalla. Hän näkee monialaisen yhteistyön saattavan jopa vaarantua resurssipulan vuoksi, kun työntekijöitä ei kerta kaikkiaan ole irrottaa eri yhteyksiin.

Kahden haastateltavan puheissa resurssipula saa pienemmän huomion, vaikka toteavatkin, että haastetta tuo aina, kun ihmisiä vähennetään. Sen sijaan molemmat ovat erittäin huolissaan siitä, että ihmisten tapaaminen menee koko ajan hankalammaksi ja palvelut ovat kasvavassa määrin siirtymässä verkkoon.

”Kyllä nuoret ainakin Kemissä, jotka ovat tämän verkoston asiakkaina, tarvitsevat henkilökohtaista palvelua ja yksilöllistä tukea, että kyllä niitten yhteensovittaminen, kun palveluja vähennetään ja ihmisiä vähennetään virastoista. Siinä tullaan jossain kohdassa tai ollaanko jo ...että ne puhuu ihan täysin ristiin. Asiakaskunta tarvitsee aivan täysin toisenlaista tukea ja palveluja, kuin mitä sitten tarjotaan. Että sitä inhimillisyyttä enemmänkin.” (H4)

Huoli siitä, että ihmisten kohtaaminen vähenee koko ajan, on todellinen. Kun ei tarvitse kohdata ihmisiä, aletaan pelätä heitä. Haastateltava toteaa, että jos ihmiset olisivat enemmän toistensa kanssa tekemisissä, lisäisi se suvaitsevaisuutta erilaisia ihmisiä kohtaan, vähentäisi nurkkakuntaisuutta ja vihapuhetta. Hän pohtii myös, onko syy kasvaviin mielenterveysongelmiin tässä.

”Mun mielestä Suomessa on menossa semmonen pelottavalla tavalla teknokraattinen kehitys, jossa kaikki on siirtymässä verkkoon. Ihmisten tapaaminen ei ole ollenkaan niin kuin, no se oikeastaan ...Mun vastustus on lähtenyt liikkeelle siitä, kun aikoinaan kun olin sosiaalialan ammattikorkeakoulussa, eräs opettaja ehdotti tämmöstä, että esimerkiksi ...taisi peräti ehdottaa peräti opinnäytetöiden ohjaamista tämmöselle tietokonepohjaiselle keskustelualustalle. Mää jo silloin kysyin, että meistä on tulossa sosiaalialan ammattilaisia ja meidän tehtävä on nimenomaan kohdata ihminenKuulin, että esimerkiksi Oulussa on aikuissosiaalityön puolella, kun ihminen on toimeentulotukiasiakkaana, niin siellä ei missään nimessä tavatakaan, että siellä tehdään kaikki sähköisesti. Kun taas täällä, voin sanoa on painotettu, että kyllä ne raha-asiat saadaan aina järjestymään, mutta se perusjuttu, että miksi se ihminen on siinä toimeentulotukiasiakkaana, niin sehän pitäisi lähteä purkamaan, ettei se olis siellä.” (H3)

Suureksi haasteeksi koetaan myös koko ajan lisääntyvä nuorten syrjäytyminen, katoaminen ja nuorisotyöttömyys. Kasvava asiakasmäärä asettaa haasteen oman polun löytämiselle jokaiselle nuorelle. Tulevaisuudessa haastateltavat toivovat, että nuorelle pystyttäisiin antamaan yhdellä kerralla mahdollisimman paljon. Auttamiseen ei tarvittaisi montaa ihmistä, vaan asioiden etenemiseen riittäisi kaksi asiansa osaaavaa henkilöä. Yhteistyön tiivistyminen, työparien vaihtelu, seinien kaataminen virastojen väliltä ja yhteen hiileen puhaltaminen vähentäisi nuoren luukuttamista ja papereiden täyttämistä.

Monikulttuurisuus näkyy Kemin nuorisotyössä vaihtelevasti. Haastateltavan mukaan lähitöllä sijaitseva pakolaisten vastaanottokeskus asettaa omat haasteensa läheiselle koululle ja nuorisotilalle. Monikulttuurisuus vaatii työntekijältä avarakatseisuutta, mutta myös kykyä olla kulttuurisensitiivinen. Huonon käytöksen ja kulttuuriin kuuluvan käytöksen erottaminen toisistaan haastavaa. Kielikysymykset aiheuttavat väärinymmärryksiä. Elekielikin voi olla erilainen. Kolmannelle sektorille ulottuva yhteistyö saattaisi olla mahdollinen uusi linkki monikulttuurisuuteen. Muualta tulleilla nuorilla voisi olla annettavaa kemiläisille nuorille. Monikulttuurisuuden roolin ennustetaan kasvavan lähitulevaisuudessa. Pakolaisten vastaanottokeskuksen asiakkaat saavat pysyviä oleskelulupia ja osa heistä jää Kemiin. Tämä saattaa tuoda Kemiinkin mukanaan ilmiön, jossa oleskeluluvan saanutta maahanmuuttajaa, jolla on omasta maastaan esimerkiksi insinöörin tai lääkärin koulutus, ei palkkaa kukaan. Haastateltava kertoo myös esimerkin yhdeksänneltä luokalta viime keväänä valmistuneista nuorisista, jotka eivät pääse toisen asteen oppilaitokseen, koska eivät pääse kielikokeesta läpi. Nuoret ovat kaikin puolin fiksuja nuoria, mutta polku katkeaa kieliongelmaan. Ongelmat ovat toisen asteen koulutuksen ja sen myötä myös nuorisotyön.

Haastateltavat nostavat voimakkaimmin tulevaisuudessa apua tarvitseviksi mielen-terveysongelmaiset nuoret. Jo nyt asiakkaina on parikymppisiä, pitkään sairastaneita nuoria, joiden määrä näyttää vain kasvavan. Mielen-terveys onkin Kemin asiakasryhmässä päihteitä suurempi ongelma. Kasvavaa elämänhallinnallista tukea kaikissa elämän eri asioissa tarvitsevaa marginaaliryhmää ei ole voitu auttaa. Haastateltavat korostavat, että on paljon fiksuja nuoria, jotka toimivat pääsääntöisesti, menevät kouluun ja heidän asiansa ovat hyvin. Näiltä normaaleilta poluilta poikkeava ryhmä kuitenkin kasvaa.

”...yksilönohjausta, että tekee nuoren kanssa, menee nuoren kanssa sinne kotiin, että lähtee jääkaapilta liikenteeseen...miten tätä elämää pitäis pyörittää ja miten ne laskut maksetaan. Ihan tämmöstä, että todellakin kädestä pitäen viedään. Se on hyvin aikaa vievää, siinä ei voi tavaltaan montaa nuorta olla kerrallaan. Sehän on meillä etsivässäkin työssä, että kun meille tulee nuori, niin me ihan saattaen vaihdetaan se tarvittavan palvelun piiriin. Joillakin se menee kauemmin aikaa ja niitä palveluita on paljon, mihin pitää ohjata ja joillakin se on vain yksi. Mutta ihan kädestä pitäen, kun on niin, ei hahmoteta tätä ...säännöt mitkä meillä on ja miten asiat pitää tehdä, että laskut pitää aukaista, ne pitää maksaa, rahat pitää riittää. Raha ei tuu ihan, sitä pitää hakea, pitää tehdä jotakin, että sitä tulee. Aivan tämmösissä perusjutuissa ja ne on isoja juttuja, missä nuoret tarvii...että ne asiat on saatettu saada jo niin umpisolmuun ja alle kaksikymppisenä, että se purkaminen on kuukausien työtä, jos ei vuosien työtä.” (H4)

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kemin monialaisen yhteistyön tutkiminen on ollut antoisa prosessi. Pääsin jouluna 2011 tutkimussuunnitelmasta hyvin liikkeelle ja sen jälkeen onkin vaadittu vain itsekuria ja kovaa työtä. Tiukka aikataulu on toisaalta pitänyt prosessin käynnissä ja ajatuksen työssä koko ajan. Haastatteluja tehdessäni olin jo saanut kerättyä aika paljon aineistoa teoriaa varten. Haastatteluaineistosta nousi vielä esille uusia seikkoja. Laadulliselle tutkimukselle tyypillisen kaavan mukaan työlläni ei ollut sitä. Vaelsin teorian ja tutkimustulosten välillä alusta loppuun ja vaikeinta oli laittaa kaikelle piste. Lopputulos poikkeaa alkuperäisestä suunnitelmasta täysin. Yllätyksenä tuli, kuinka paljon opinnäyte eroaa muista kirjallisista tehtävistä, raporteista ja esseistä. Täsmällisyyden säilyttäminen käsitteissä, lähdemerkinnöissä, kieliopissa ja ulkoasussa läpi työn oli aikaa vaativaa ja opettavaista. Tästä kiitos ohjaajalleni, joka ei päästänyt minua helpolla.

Tutkimustuloksista voi tehdä muutamia johtopäätöksiä. Kemin monialainen yhteistyö nuorisotyön näkökulmasta toimii pääsääntöisesti hyvin. Nuorisotyössä Kemi on monella tapaa valtakunnallisestikin edelläkävijä. Nuorten palveluprosessin mallintaminen ja etsivän työn toteuttaminen toimivat esimerkkeinä muille kunnille. Kuten Cederlöf (2007) selvityksessään toteaa: toimintojen suunnittelussa on mielekästä huomioda, että eri toimijat eivät tee rinnakkain päällekkäistä työtä, vaan näkevät toimintonsa

työnjakoon perustuvina rooleina osana laajempaa työkenttää. Tämä on jo pitkälle kehittynyttä yhteistyötä, joka saattaa jopa jäsentää ajankäyttöä mielekkäästi. (Cederlöf 2007, 210.) Tästä Kemin nuorten palveluprosessin mallintamisessa on kysymys ja siinä on onnistuttu. Parhaillaan Kemissä on käynnissä mallinnuksen päivitys ja laajennus. Suhteellisen pienen kunnan etuihin kuuluu myös verkoston pienuus. Yhteistyössä mukana olevat tuntevat pääsääntöisesti toisensa ja toistensa työtavat. Seikka, joka voisi toimimattomana olla myös yhteistyön este. Kemissä yhteistyö sujuu, toisten arviokykyyn luotetaan ja vuoropuhelu toimii. Rajoitteet on opittu ymmärtämään puolin ja toisin. Yhteneväisyyksiä löytyy myös Cederlöfin tekemiin havaintoihin eri puolilla Suomea. Haastateltavat korostavat henkilökohtaisen suhteen sujuvuutta työn sujumisen kannalta. Samoin vuoropuhelun toimimattomuuden katsotaan usein johtuvan persoonakysymyksistä. Henkilövaihdokset koetaan ikävinä ja työtä vaikeuttavina. (emt., 209) Suurin muutos parempaan suuntaan on tapahtunut suhteessa sosiaalitoimeen. Sosiaalityöntekijöiden jalkautuminen toimistoistaan asiakkaita tapaamaan on koettu positiiviseksi ja heidän lähestymisensä helpoksi. Hallinnollisten rajojen rikkomisella on ollut tähän yhteistyöhön suotuisa vaikutus. Kiitosta saavat myös ammattipistojen opinto-ohjaajat ja kuraattorit. Nopeasti yhdessä toimiminen on nuoren tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa.

Kehittämisalueista nousee haastatteluista useampaankin otteeseen esille suhtautuminen nuorisonohjaajia kohtaan. Työajoista johtuen nuorisonohjaajat jäävät usein yhdessä suunniteltujen toimintojen toteuttajiksi. Nuorten kuulemista koskevan lain voimaan tulon jälkeen nuorisotyöntekijöitä on alettu kuulla paremmin. Arvostuksessa ammattia kohtaan on kuitenkin vielä toivomisen varaa. Toivomus tasavertaisesta kohtelusta ja kaikkien äänen kuulemisesta yhteistyössä nousivat esille. Resurssissa on osittain parantamisen varaa. Nuorisotyöntekijät tekevät työtään minimimiehityksellä, jolloin särkymävaraa ei ole. Nuoren kulkemaa polkua viranomaisten välillä tulisi vahvistaa. Päällekkäisyyksien ja sekaannuksien välttämiseksi tiedon kulkua eri tahojen välillä tulisi parantaa. Yhtenä ratkaisuna tässä voisi toimia monialaisen yhteistyöverkoston yhteinen intra. Sosiaalitoimen ja työvoimahallinnon resurssit koetaan riittämättömiksi. Myös lisää innokkaita tekijöitä pitäisi saada toimintaan mukaan. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, jos nuorille ei ole tarjota työtä. Työvoimahallinnon kanssa tehtävä yhteistyö onkin muuttunut erittäin hankalaksi.

”Alunperin Kemissä oli alle 25-vuotiaille kaksi työvoimaneuvojaa. Koulutamattomilla ja koulutetuilla oli omat ja meidän työ heidän kanssaan oli erittäin joustavaa ja jouhevaa. Pystyi melkein ruokatunnilla tapaamaan, kun nuorelle pyritään kuitenkin nopeasti saamaan se tarvittava palvelu. Kun nuori napataan, niin se täytyy heti...ettei tavallaan pääse sitten taas hyppysistä pois. Oli nopean toiminnan joukot ja TE-keskus oli yksi niistä silloin, osa sitä nopeaa toimintaa. Se oli todella toimivaa ja me tykättiin. Siellä oli persoonat töissä jotka oli nuorten asialla. Siihen kun vertaa sen viraston toimintaa, niin se on muuttunut aivan täysin. Se onkin, että jos tulis nyt töihin, niin sitähan tottuus tähän, mutta kun sitä on tottunut siihen toisenlaiseen tapaan. Kun nyt ei saa edes ketään puhelimesta kiinni, edes viranomaiset toisiansa, että täytyy sähköpostilla varata puhelinaika, niin ei se ole kauhean joustavaa palvelua. Eikä nuoret pysty itse soittamaan sinne, että se on tehty mahdottomaksi tai täysin mahdottomaksi. Mutta ne tulee niin ylemmiltä, valtion tasolta ne muutokset, että niihin ei pysty sillä tavalla vaikuttamaan. Täytyy vain elää niiden kanssa.” (H4)

Tulevaisuuden haasteista nousevat esille taloudelliset resurssit. Tiukilla ollaan jo nyt, eikä tulevaisuus näytä valoisammalta. Toimintojen järjestäminen vaikeutuu entisestään, jos nuorisotyöhön käytettyjä varoja vähennetään. Monialainen yhteistyö saattaa jopa vaarantua resurssipulan vuoksi, kun työntekijöitä ei ole irrottaa eri yhteyksiin. Palvelujen siirtyminen verkkoon huolettaa haastateltavia. Työtä tehdään kasvavassa määrin elämänhallinnallista, ruohonjuuritasolta lähtevää opastusta tarvitsevien asiakkaiden kanssa. Verkossa tapahtuvan palvelun sijaan heidän auttamisekseen tarvitaan ihmistä. Yhteiskunnan tarjoama apu menee ristiin asiakkaiden tarpeiden kanssa. Tulevaisuuden haasteena koetaan lisääntyvät mielenterveysongelmat, syrjäytyminen, nuorten katoaminen ja nuorisotyöttömyys. Tämä kasvava asiakaskunta tarvitsee paljon tukea ja oman polun löytäminen jokaiselle on haasteellista.

Tutkimustulokset osoittavat, että Kemin monialaista yhteistyötä tekee joukko asiansa osaavia nuorisotyön ammattilaisia. Yhtä tärkeä tutkimustulos on se, että joukko tekee työtä innolla ja sydämellä. Tekemisen meiningistä osoituksena ovat nuorten palveluprosessien mallintaminen ja valtakunnallisestikin noteerattu etsivä työ. Paikoilleen ei ole jääty junnaamaan, vaan kehitystä tapahtuu koko ajan. Nuorten palveluverkosto toimii ja haastateltavat kokevat onnistuneensa monialaisessa yhteistyössä. Voidaan todeta, että verkosto ei ole olemassa vain verkoston vuoksi, vaan sillä on saavutettu lisäarvoa toiminnalle (Soanjärvi 2007, 156). Yhteistyön haasteena ovat kuitenkin resurssit, joihin valtion taloudellinen tilanne väistämättä vaikuttaa. Etsivän työn kasvava asiakaskunta osoittaa selkeästi kuinka tärkeää ehkäisevä nuorisotyö on. Siksipä on-

kin ikävää todeta, että työtä tekevät ammattilaiset kokevat yhä, ettei heitä arvosteta sen ansaitsemalla tavalla. Arvostuksen lisääminen lähtee ylhäältä päin. Toivotaan, ettei nuorisotyöhön ja erityisesti ehkäisevään nuorisotyöhön myönnettäviä varoja supisteta enää entisestään, vaan aletaan panostaa tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Aaltonen, Kimmo 2011. Johdanto. Teoksessa Kimmo Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki:Tietosanoma.

Aapola, Sinikka & Kaarninen, Mervi 2003 (toim.) Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Aro, Janne & Eerikkilä, Outi & Rautio, Jaana & Kujala, Merja & Savikuja, Jari 2011. Nuori kemiläisessä palveluverkostossa. Kemin palveluprosessit mallinnettuna- haasteet ja mahdollisuudet. Viitattu: 17.12 2011.

http://maakunta.kainuu.fi/general/Uploads_files/Virta_Keinanen.pdf

Cederlöf, Petri 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä : selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä. Bookwell.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Etsivä nuorisotyö 2011. Viitattu 30. 3 2012.

[http://www.laaninhallitus.fi/lh/oulu/siv/home.nsf/files/1DF4346D2996E638C2257930001D67A9/\\$file/Kemi_Etsiva%20nuorisoty%C3%B6%20prosessit.pdf](http://www.laaninhallitus.fi/lh/oulu/siv/home.nsf/files/1DF4346D2996E638C2257930001D67A9/$file/Kemi_Etsiva%20nuorisoty%C3%B6%20prosessit.pdf)

Filander, Karin 2007. Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus. Teoksessa Hoikka-la, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä! Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Forssén, Katja & Laine, Kaarina & Tähtinen, Juhani 2002. Hyvinvoinnin tekijät ja uhat lapsuudessa. Teoksessa Juhila, Kirsi & Forsberg, Hannele & Roivainen, Irene (toim.) Marginaalit ja sosiaalityö. Jyväskylä : Jyväskylän yliopisto.

Haarakangas, Kauko 2008. Parantava puhe : dialogisuus ihmissuhteissa, mielenterveydessä ja psykiatrisessa hoidossa. Nastola: Magentum.

Hakkarainen, Kai 2003. Kollektiivinen älykkyys. Teoksessa Psykologia: tiedepoliittinen aikakauslehti (38) 06/2003.

Hakkarainen, Kai & Palonen, Tuire & Paavola, Sami & Lehtinen, Erno 2004. Communities of Networked Expertise : professional and educational perspectives. Amsterdam: Elsevier.

Harisalo, Risto & Miettinen, Ensio 2010. Luottamus : pääomien pääoma. Tampere: Tampere University Press.

Helne, Tuula 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, Sirkka 2001. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huhtajärvi, Piia 2008. Ammatillinen etsivä työ. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki : Nuorisotutkimusverkosto.

Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Porvoo; Helsinki:WSOY.

Isoherranen, Kaarina 2008. Yhteistyön uusi haaste-moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Kaarina Isoherranen & Leena Rekola & Raija Nurminen. Enemmän yhdessä: moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Juvonen, Tarja 2010. Etsivä työ nuorten tukimuotona. Teoksessa Terhi Laine & Susanna Hyväri & Päivi Vuokila-Oikkonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Järvinen, Tero & Jahnukainen, Markku 2001. Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Suutari, Minna (toim.) Vallattomat marginaalit. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kemin kaupunki 2012. Viitattu: 23.3 2012. <http://www.kemi.fi/nuoret.htm>

Kemin tilastollinen vuosikirja 2010. Viitattu 27. 3 2012.
<http://www.kemi.fi/keskusvirasto/julkaisut/TVK2010.pdf>

Kiillakoski, Tomi & Nieminen, Juha 2007. Pedagogiikka – nuorisotyön pedagogiikat ja uudet haasteet. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on

tehtävä! Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Knuuti, Ulla 2007. Matkalla marginaalista valtavirtaan? Huumeiden käytön lopettaneiden elämäntapa ja toipuminen. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.

Korkala, Siru 2010. Luottamuksen ilmeneminen alueellisissa yhteistyöverkostoissa. Turku: Turun yliopisto. Viitattu: 25. 3 2012.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59477/AnnalesC298Korkala.pdf?sequence=1>

Laine, Terhi & Hyväri, Susanna & Vuokila-Oikonen, Päivi 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa Terhi Laine & Susanna Hyväri & Päivi Vuokila-Oikonen (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Lapin nuorten tieto- ja neuvontapalvelu 2012. Viitattu: 27. 3 2012.

http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse_kunta!/Kemi/ARGOS-etsiva_nuorisotyö.iw3

Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä. Bookwell.

Lybeck, Tuula & Walldén, Jaana 2011. Etsivä nuorisotyö. Teoksessa Kimmo Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma.

Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä : lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun yliopisto.

MoSpa – hankkeen kotisivut. Viitattu 26. 3 2012. <http://www.mospa.fi/>

Myrskylä, Pekka 2012. Yhteenveto. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? – analyysi. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta.

Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä! Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Nuorisolaki 72/2006. Viitattu: 18.12 2011.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Nuorta ei jätetä - Puhalletaan yhteen hiileen. Moniammatillista viranomaistyötä ja sen lakisääteistämistä selvittävän poikkihallinnollisen työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:5. Viitattu: 8. 1 2012.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/tr5.pdf?lang=fi>

Nuutinen, Jari 2010. TÄHTITORNI – Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa. Viitattu: 25. 3 2012.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23325/Nuutinen_Jari_Lopputyo.pdf?sequence=1

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 20. 3 2012.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/TP_EtsivanTyonAmmattilaistenPalkkaus/myonnetyt/Valtionavustukset_etsivxlle_nuorisotyxlle_2011.pdf

Salovaara, Hanna 2004. Verkostoitunut asiantuntijuus - asiantuntijuus sosiaalisena ilmiönä. Viitattu: 12.1 2012.

Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2005. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Tammi.

Seppälä, Henna-Riikka 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Jyväskylä. Bookwell.

Soanjärvi, Katariina 2007. Nuorisotyön verkostoituminen – nuorisotyöntekijöiden yhteistyöstä osaamisverkostoksi. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä! Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Suikkanen, Asko & Martti, Sirpa & Linnakangas, Ritva 2004. Homma hanskaan: nuorten kuntoutuskokeilun arviointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Suomen Akatemia. Tiedote 2002. Viitattu: 6.4 2012. <http://www.aka.fi/fi/A/Suomen-Akatemia/Mediapalvelut/Tiedotteet/Tiedotteet-2002/Syrjaytyminen-voi-alkaa-jo-varhaislapsuudessa>

Surowiecki, James 2004. The difference difference makes: waggle dances, the bay of pigs, and the value of diversity. Wisdom of Crowds : Why the Many Are Smarter Than the Few and How Collective Wisdom Shapes Business, Economies, Societies and Nations. Westminster, MD, USA: Doubleday Publishing.

Syrjäläinen, Eija & Eronen, Ari & Värri, Veli-Matti 2007. Johdanto. Teoksessa Syrjäläinen, Eija & Eronen, Ari & Värri, Veli-Matti (toim.) Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampere University Press.

Takaeilola, Helena 2008. Älä puutu mun elämään. Pohjolan Sanomat (93) 301/2008,19.

Tasanko, Pia 2010. "Kaikki ovet kyllä aukee ja kaikkeen pääsee, jos on hyviä ideoita ja yhteistyöhaluja": nuorisotoimen suhde lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaan ohjelmatyöhön kunnissa. Viitattu: 25. 3 2012.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15148/Tasanko_Pia.pdf?sequence=1

Työ- ja elinkeinotoimisto. Ammattinetti. Nuorisotyö. Viitattu: 29. 1 2012.

http://www.ammattinetti.fi/web/guest/alat?p_p_id=akysearchammattiala_INSTANCE_6tRI&p_p_action=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&akysearchammattiala_INSTANCE_6tRI_command=detailView&akysearchammattiala_INSTANCE_6tRI_alald=12&akysearchammattiala_INSTANCE_6tRI_subAlald=12.3

Vehviläinen, Jukka 2002. Moniammatillinen nuorisotyö : yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Vesikansa, Sari 2002. Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina : artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

LIITTEET

LIITE 1

7 a §.

Monialainen yhteistyö

Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston. Verkosto ei käsittele yksittäistä nuorta koskevia asioita.

Nuorille suunnattujen palvelujen keskinäisen toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston tehtävänä on:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

(Nuorisolaki 72/2006)

LIITE 2

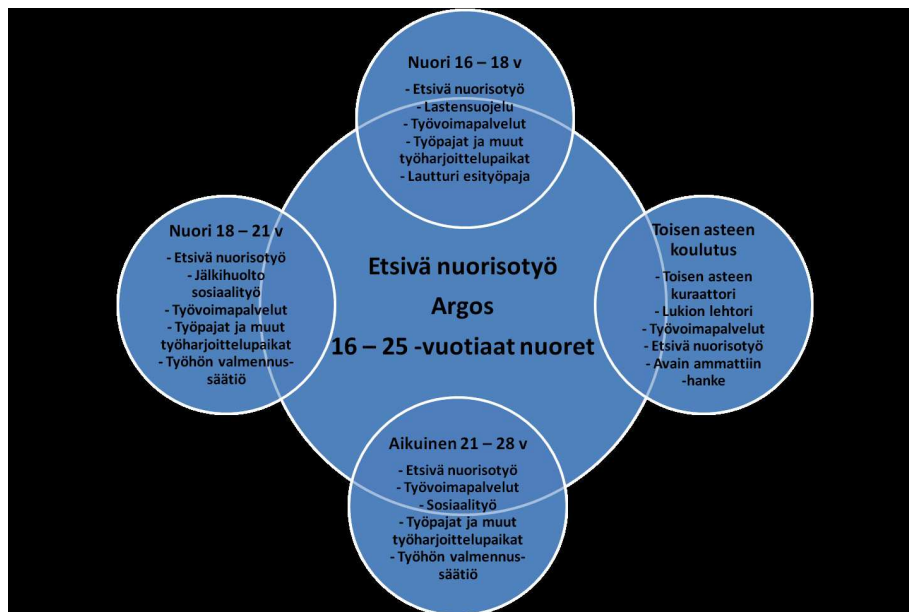

KUVIO 3 Lautturi Matalan kynnyksen työpaja ”Erittäin haastava asiakas”

LIITE 3

KUVIO 4 Nopean toiminnan joukkoihin nimettyjen henkilöiden taustayhteisöt.

KUVIO 5 Kohderyhmät ja toimijat.

(Etsivä nuorisotyö 2011)

LIITE 4

Teemahaastattelu.

Kerro työstäsi pääpiirteittäin. Kuka olet, mikä on koulutuksesi, kuinka kauan olet tätä työtä tehnyt jne?

Monialaisen yhteistyön työmuodot nuorisotyössä?

Ketkä ovat yhteistyökumppaneitasi?

- onko yhteistyö joidenkin kanssa tiiviimpää?
- onko selvät roolit, kompetenssit jne.?
- yhteistyön tasavertaiset roolit?
- onko hallinnollisten rajojen rikkomista?
- miten koet onnistuneesi monialaisessa työssä ja –työryhmissä?

Minkälaisia työmuotoja on käytössä?

- tiedonkulku, palaverit, säännöllisyys jne.?
- onko yhteistyöverkostolla yhteistä koulutusta / toimintaa / ryhmäytämistä?
- raportointi?

Yhteistyön muutokset?

Mitä on tehty ja miten?

Mikä toimii hyvin? Mikä huonommin?

Miten vuoropuhelu toimii / onko siinä tapahtunut muutoksia?

Monialaisen yhteistyön kehittämisaalueet?

Missä on vielä parannettavaa?

Mitä puutteita on havaittu?

Miten yhteistyötä voitaisiin parantaa?

Vaativatko mahd. muutokset uusia työkaluja, tekniikoita jne.?

Puutteelliset resurssit, perustyön vaatimukset, huono suunnittelu, erilaiset organisatoriset esteet?

Kuka näkee kokonaiskuvan?

Vuoden 2009 etsivän työn tilastoraportti: (Lapissa ei työhjausta. Onko tilanne muuttunut?)

Yhteistyön tulevaisuuden haasteet?

Työnjako?

Taloudellinen tilanne?

Monikulttuurisuus?

Nouseeko joidenkin avuntarve esiin muita voimakkaammin?

Paikalliset isot hankkeet?
Kansainvälisyys?

Mitä muuta?

Kiitos haastattelusta!